

Diskusní materiály
k budoucnosti české
i evropské společnosti

ČÍNSKÉ PŘÍMÉ ZAHRANIČNÍ INVESTICE VE STŘEDOVÝCHODNÍ EVROPĚ

MAGDOLNA SASS

M^da

Magdolna Sass

Čínské přímé zahraniční investice ve středovýchodní Evropě

Autor: Magdolna Sass
Název: Čínské přímé zahraniční investice ve středovýchodní Evropě
Vydavatel: Masarykova demokratická akademie, z. s.
Sazba, grafický design: Tomáš Tichák
Překlad: Barbora Latečková
Korektura: Zita Chalupová
Tisk: EPAVA Olomouc, a. s.
Obálka: Tereza Melenová

© Masarykova demokratická akademie, z. s. (2019)

ISBN 978-80-87348-54-3 (tištěná verze)

ISBN 978-80-87348-55-0 (elektronická verze)

Zaujalo nás

1) Charakteristika čínských firem

Zásadní charakteristikou čínských firem je, že až do roku 2003 byly všechny vlastněny státem, od této doby je to stále většina z nich. Důsledkem je, že tyto firmy neslouží jen k ekonomickým, ale i politickým cílům.

Mezi cíle patří především zisk vyspělých technologií, přístup k surovinám, zahraniční měně, získání značek či strategicky důležité infrastruktury (jako je přístav Pireus) nebo přístup k teprve plánovaným infrastrukturním projektům (vysokorychlostní dráha mezi Budapeští a Bělehradem).

Čínská vláda také pomáhá svým firmám zlepšit mezinárodní konkurenceschopnost. Státem vlastněné firmy dostávají finanční podmínky a dohody s rozvojovými zeměmi pomáhají získat jak přírodní zdroje, tak velké infrastrukturní zakázky.

2) Problémy s daty k přímým zahraničním investicím (PZI)

Problémem u zkoumání čínských PZI je skutečnost, že podle některých odhadů proudí více než 60 % čínských PZI přes třetí země (za účelem daňové optimalizace, ustanovení nového regionálního sídla nebo zakrytí skutečného původu investic). Dochází tak k řetězení investic, které pak nesplňují definici PZI podle OECD, tedy reprezentování trvalého zájmu a značného stupně vlivu na řízení podniku.

Nová metodologie sběru dat se od roku 2009 snaží více zachytit realitu PZI, a doporučuje tak sbírat informace o příchozích investičních pozicích podle principu „konečné země investora“. V zemích, kde nyní existují oba zdroje dat, existují významné rozdíly v rozložení příchozích investičních pozic podle národnosti bezprostřední a konečné investorské země (např. v Maďarsku).

3) Nízkých objem čínských PZI v ČR

Čína nepatří mezi hlavní investory v ČR. V roce 2017 jí v celkovém objemu PZI patřilo 19. místo, což znamená 0,7 % PZI. To se nemění, ani když k čínským PZI připočteme Hong Kong (u kterého je většina investic ve skutečnosti kontrolována Čínou).

Největším čínským investorem v České republice je China Energy Company Limited (CEFC), která si Prahu zvolila jako centrum činnosti v Evropě. Mezi její akvizice patří padesátiprocentní podíl ve firmě J&T Finance Group, podíl v největších soukromých aerolinkách Travel Service, kancelářský komplex Florentinum v Praze, podíl v cestovní agentuře Invia.cz nebo Pivovar Lobkowicz Group,

mediálních organizací Médea Group a Empresa Media a převzetí ŽĎAS, strojní inženýrské společnosti, v poslední době pak převzetí fotbalového klubu Slavia včetně stadionu.

4) Čínské PZI jsou v zemích V4 největší v Maďarsku, ale i zde jsou okrajové

Maďarsko má nejvíce čínských PZI ve srovnání s Českou republikou a Polskem, ale i zde bychom jejich roli mohli popsat jako okrajovou. Čína je v žebříčku investorů na 11. místě a i se započtením Hong Kongu činí objem jejich investic 2,6 %.

Objem čínských PZI je navíc z velké většiny tvořen především dvěma dominantními projekty, Borsodchem a Yanfeng, která „zdedila“ maďarskou firmu. Pořadím v regionu tak může významně zamíchat i jeden nový projekt.

5) Neúspěch firmy COVEC v Polsku

Třetí největší stavební firma na světě COVEC v Polsku vysoutěžila výstavbu dálnice A2. Nakonec ale neuspěla, protože podcenila náklady, důležitost místní kapacity, kontaktů na místě a důvěry.

Nebyla schopna místním dodavatelům nabídnout běžné tržní ceny, což jiné firmy odradilo od spolupráce na projektu. Podle CEED byla firma na základě zkušeností z Afriky a Asie přesvědčena, že dokáže vyjednat lepší podmínky smluv díky úzkým vazbám na polskou vládu. Nebyla však schopná se adaptovat na místní prostředí a udělala mnoho chybných kroků.

Případ firmy COVEC ukazuje na odlišný způsob podnikání a na důležitost, kterou mají pro čínské investory jejich instituce a vládní kontakty jak v domácí, tak hostitelské ekonomice.

6) Srovnání čínských PZI ve visegrádských zemích s Evropou

Čínské PZI představují v České republice, Maďarsku a Polsku méně než 1 % kombinovaného celkového objemu PZI, v součtu s Hong Kongem pak mírně přes 1 %. Čína je tak 19. největším investorem ve sledované skupině tří visegrádských zemí. Ve srovnání s dalšími 9 zeměmi se stejnými dostupnými daty vystupuje ze tří visegrádských zemí jako relativně důležité pouze Maďarsko, jehož pozice je však dána dvěma velkými projekty.

7) Riziko čínských PZI

Odborná literatura i studie jednotlivých firemních případů ukazují na zvláštní povahu čínských nadnárodních firem a jejich dceřiných společností, plynoucí především z mimořádné aktivity čínské vlády v oblasti intervencí do ekonomiky obecně a do PZI čínských nadnárodních firem v zahraničí. Čínská vláda využívá ekonomické nástroje pro dosažení (zahraničně) politických cílů. Ty mohou přinést dodatečná rizika, nestabilitu a nižší transparentnost čínských PZI ve srovnání

s PZI pocházejícími z rozvinutých zemí nebo z jiných rozvíjejících se ekonomik. Konkrétní firemní případy a infrastrukturní projekty ve visegrádských zemích, především v České republice, Polsku a Slovensku, dokládají existenci těchto rizik spojenými s čínskými PZI.

Čínské PZI ve středovýchodní Evropě

1. Úvod¹

Čínské odchozí přímé zahraniční investice (PZI) ve světové ekonomice nyní významně vzrostly, v některých letech přesáhl roční odliv kapitálu částku 100 miliard dolarů.² V současné době téměř 5 % celosvětového objemu PZI pochází z Číny.³ Navzdory tomu, že Evropa a středovýchodní Evropa nepatří mezi hlavní cílové země čínských odchozích PZI, zaznamenal tento kontinent, resp. region, prudký nárůst čínských investic (a to přesto, že jejich podíl na celkovém objemu čínských investic není nijak významný). Skutečný rozsah čínských investic do Evropy však není kvůli problémům s daty důkladně prozkoumán. Nová metodologie vykazování platební bilance spolu s novou metodologií týkající se zveřejňování údajů o PZI by mohly tento „informační mrak“ rozptýlit. Po národních bankách je nyní vyžadováno, aby publikovaly údaje o PZI podle národnosti konečného investora, což pomůže identifikovat skutečný rozsah čínských investic v Evropě. Čínské PZI totiž obvykle proudí přes tři (čtyři, pět) zemí, než dosáhnou své cílové destinace (Seaman et al., 2017). Právě o tyto nové soubory dat se opírá tato studie, a snaží se tak odkrýt skutečný rozsah čínských PZI ve vedoucích zemích středovýchodní Evropy, konkrétně v zemích Visegrádu (Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko). Na příkladu vybraných firem a na základě poznatků z literatury upozorňuje studie na specifické rysy čínských nadnárodních firem a jejich dceřiných společností, které mají základ v mimořádně aktivní státní politice a intervencích do ekonomiky. V porovnání s riziky spojenými s PZI pocházejících z rozvinutých zemí nebo z jiných rozvíjejících se ekonomik s sebou přinášejí čínské PZI dodatečná rizika. Existenci těchto rizik, spojených s čínskými PZI, ilustrují konkrétní případy z visegrádských zemí.

Tato studie je upořádána následovně. Zaprvé, jsou prezentovány poznatky z odborné literatury k čínským PZI. Zadruhé, poté, co jsou prezentována data z předchozích odhadů, jsou představena nová aktuální data. Následně jsou visegrádské země analyzovány jedna po druhé ve světle těchto nových údajů. Potom je prezentována „jednotící“ analýza visegrádské skupiny a jejího postavení v rámci Evropy, pokud jde o získávání čínských PZI. Poslední oddíl je závěrečný.

1 Rukopis byl dokončen v červnu 2019.

2 Podle statistik Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD, 2018) je tento trend patrný již od roku 2013, a ačkoliv po rekordním růstu v roce 2016 investice v letech 2017 a 2018 poklesly, pohybují se stále na hodnotách převyšujících 100 miliard dolarů (Zdroj: UNCTAD: 2019).

3 Viz UNCTAD (2019).

2. Čínské nadnárodní společnosti a čínské PZI – jsou opravdu něčím výjimečné? (Shrnutí odborné literatury)

Zásadní otázka pro zkoumání odborné literatury je, zda a čím se liší nadnárodní firmy z rozvíjejících se ekonomik od „tradičních“ nadnárodních firem z již rozvinutých tržních ekonomik a zda v oné první skupině můžeme najít nějaká specifika, kterými se vyznačují čínské nadnárodní firmy. Přinášejí s sebou dodatečná rizika pro hostitelské země, do kterých investují? Účinným způsobem, jak to zjistit, je podívat se blíže na teoretické a empirické poznatky a zkušenosti jiných zemí.

Nejdůležitější charakteristikou čínských nadnárodních firem je skutečnost, že až do roku 2003 byly všechny z nich vlastněny státem (po tomto datu je to stále většina z nich, Bruton a kol., 2015; Buckley a kol., 2018). Čínská ekonomika je ve skutečnosti konsolidována více státem než trhem. Podstatným důsledkem státního vlastnictví a mimořádně velké role státu v ekonomice je to, že zahraniční expanze čínských nadnárodních firem neslouží jen účelům ekonomickým, ale i politickým. Na druhou stranu, státní intervence a vlastnictví výrazně proměňují konkurenční výhody čínských nadnárodních firem. Dalo by se říci, že v čínské ekonomice je stát tím určujícím kontrolorem a distributorem zdrojů, jehož role se odráží i ve vládních dokumentech (He a kol., 2016). Skrze vlastnictví a kontrolu tak čínská vláda přímo pomáhá firmám získávat různé zdroje, zvláště pokud jde o velké podniky. Podle výsledků bádání He a kol. (2016) na velikosti záležití; velikost firmy pozitivně koreluje s objemem státní pomoci. Státem vlastněné banky pomáhají zahraniční expanzi tím, že nadnárodním firmám vlastněným státem poskytují výhodné finanční podmínky (Carney a kol., 2011). Mezivládní dohody s jinými rozvojovými zeměmi zase pomáhají získávat přírodní zdroje, nebo velké infrastrukturní zakázky pro čínské firmy.

Prostřednictvím přilákání přímých zahraničních investorů do Číny a podporou technologické a znalostní výměny s čínskými firmami tak čínská vláda nepřímo pomáhá posilovat konkurenceschopnost domácích, (potenciálně) nadnárodních firem (He a kol., 2016). Kromě toho pomáhá čínská vláda zlepšovat konkurenceschopnost svých firem prostřednictvím důležitých infrastrukturních investic, zřízením speciálních ekonomických zón a průmyslových parků, přijetím politik podporujících výzkum, vývoj a vzdělávání, podporou účasti v mezinárodních organizacích a dohodách (zvláště ve WTO – Světové obchodní organizaci) a díky dvoustrannému vyjednávání s vládami jiných států, se kterými buduje vztahy (Ramamurti, Hillemann, 2017). Již Buckley a kol. (2017) poukázali na různá zaměření neměnných specifických zvýhodnění čínských nadnárodních společností a důležitost domácích institucí ve formování odchozích PZI. Podle Kaforouse a Wang (2015) je politika čínské vlády rozhodujícím faktorem v analyzování čínské ekonomiky, firem a růstu. Podle Ramamurtiho a Hillemannové (2017) existují v případě čínských nadnárodních firem významná zvýhodnění vytvořená jejich vládou, což má pomoci čínskému pokrytí

zdroji a ve většině případů zlepšit mezinárodní konkurenceschopnost (potenciálních) čínských nadnárodních firem. Verbeke a Kanoo (2015) zdůraznili, že v mnoha případech nepožívají čínské nadnárodní firmy tradičních výhod jako nadnárodní firmy z rozvinutých zemí, ale mají za to jiné významné výhody. I podle jejich výzkumů je výjimečnou a důležitou determinantou pro čínské odchozí PZI právě institucionální zázemí Číny a ekonomická a zahraniční politika čínské vlády (Buckley a kol., 2018; De Beule a kol., 2017; Seaman a kol., 2017). V případě čínských investic do regionu středovýchodní Evropy poukázaly McCalebová a Szunomárová (2017) na důležitost právě těchto institucionálních faktorů.

Stav domácího institucionálního prostředí objasňuje otázku, proč čínské nadnárodní firmy obvykle podstupují větší rizika než jiné nadnárodní firmy. Podle Buckleyho a kol. (2007) to lze vysvětlit relativně nízkými finančními omezeními a skutečností, že čínská vláda buduje s možnými investičními lokalitami silné politické vazby (Amighini a kol., 2013). Tyto významné státní intervence, určující role institucionálního zázemí a státní a ekonomická politika tudíž mají rozhodující vliv na cíle a motivace stojící za PZI – na rychlost investic, geografický rozsah internacionalizace a způsob, jakým se na trh vstupuje. Pojdme se na ně postupně podívat.

Cíl PZI je v mnoha případech nejen ekonomický, ale i politický. Proto například Deng (2004) poukázal na to, že zahraniční dceřiné společnosti čínských nadnárodních firem musí plnit alespoň jeden ze čtyř cílů: získat vyspělou technologii, přístup k surovinám, zahraniční měnu, nebo zvýšit vývoz. Čínská vláda aktivně využívá PZI k posílení zahraničně-politických vztahů, kupříkladu v Africe nebo v jihovýchodní Asii. Stejně tak v Evropě má čínská vláda na zřeteli důležité faktory ovlivňující PZI, v první řadě získání technologií, přístup na trh, získání značek či akvizice strategicky důležité infrastruktury, jako je přístav Pireus, nebo teprve plánované infrastrukturní projekty, jako je vysokorychlostní vlaková dráha mezi Budapeští a Bělehradem⁴ (Seaman a kol., 2017).

Pokud jde o čínské motivace, podle Buckleyho a kol. (2007) převažovaly do roku 2001 tyto: získávání nových trhů a vyhledávání přírodních zdrojů. Později ukázaly studie na nové motivace: důležitost zisku technologií a znalostí a získávání značek (například Luo a kol., 2010; Seaman a kol., 2017; nebo Buckley a kol., 2018). Tuto změnu přisuzují změně čínské vládní politiky. Toto je obzvláště důležité ve světle potenciálních cílů v Evropě, neboť evropský kontinent je technologicky vyspělý a pyšný se inovacemi a silnými značkami.

Geografický rozměr internacionalizace je větší, než bychom čekali, pokud vezmeme v potaz konkurenční výhody a rizika a náklady spojené s psychologicko-kulturní vzdáleností (Ramamurti, 2012). Evropa a Spojené státy se objevily velmi záhy mezi hlavními cíli čínských firem. Na geografické zacílení internacionalizace má vliv kulturní vzdálenost; ta se snižuje, pokud je v cílových ze-

⁴ Jak bude ukázáno dále, tyto infrastrukturní projekty ovšem nepředstavují přímé zahraniční investice – čínskou stranou je poskytnuta preferenční půjčka s určitými podmínkami, nejde o přímou investici.

mích přítomna čínská menšina (Buckley a kol., 2007), která naopak možnosti čínských PZI zvyšuje. Podle výsledků výzkumů má čínská vláda na výběr lokalit pro PZI vliv (Lu a kol., 2014) a může jim pomoci díky diplomatickým nástrojům a prostřednictvím dohod s hostitelskou zemí, což částečně objasňuje výběr vzdálenějších a riskantnějších lokalit (jakými jsou čínské PZI v Africe). Nicméně tento druh vládní pomoci může vytvářet na straně čínských nadnárodních firem konkurenční výhodu. Právě těmto cílům slouží různé mezinárodní iniciativy čínské vlády, jako je spolupráce 16+1 v regionu středovýchodní Evropy nebo Fórum čínsko-africké spolupráce v Africe. S pomocí těchto iniciativ může čínská vláda „připravit“ příznivější lokální podmínky ve srovnání s tím, jaké by byly jinak na daném místě dostupné (van Hoorn a Maseland, 2016), nebo tím může čínským firmám naznačit, že jsou „vybrány“ vládou k mezinárodní expanzi.

Rychlost internacionalizace čínských firem je mimořádně vysoká. Firmy se neinternationalizují postupně, ale procházejí určitými skokovými fázemi (Cui a kol., 2014). Internacionalizační proces započal teprve nedávno – čínské firmy jsou v rané fázi své internacionalizace, a jsou tudíž ve srovnání s „tradičními“ nadnárodními firmami z rozvinutých zemí ve svém raném, „infantním“ stadiu (Ramamurti a Hillemann, 2017). To částečně vysvětluje jejich slabost a rozdílnou povahu jejich konkurenční výhody. Podle Ramamurtiho (2012) je konkurenční výhoda infantních nadnárodních firem mnohem více odvislá od konkurenčních výhod jejich domovských zemí. Konkurenceschopnost jednotlivých dceřiných společností závisí více na jejich mateřské firmě a na její geografické lokalitě, protože internacionalizace pro ně dosud není bází pro zvyšování konkurenceschopnosti. Proto je úroveň jejich internacionalizace nižší a jejich technicko-technologické výhody slabší oproti jejich protějškům z rozvinutých zemí. Navzdory těmto slabostem je velká rychlost jejich internacionalizace demonstrována tím, že index nadnárodnosti (TNI) pěti čínských nadnárodních firem přesáhl 50 %, dle údajů do roku 2016 (Casanova a Miroux, 2016).

Pokud jde o způsoby vstupu na trh, je důležitou charakteristikou modelů, vyžadujících početnější zdroje a větší finanční závazky, to, že byly zaznamenány u čínských nadnárodních firem dříve, než by se na základě jejich konkurenčních výhod nebo mezinárodní konkurenceschopnosti dalo čekat (Deng, 2009). I zde hraje čínský stát důležitou roli – je prokázáno, že existuje důležitý vztah mezi institucemi vysílajících a hostitelských zemí a státním vlastnictvím čínských firem, viz například Cui a Jiang (2012). Vybraný model vstupu na trh se může lišit podle motivace – proto firmy, které cílí na strategická aktiva, obvykle využijí akvizici (Anderson a Sutherland, 2015). Obecně platí, že podíl akvizic vzrostl, a naopak podíl investic na zelené louce v posledním desetiletí poklesl (EIU, 2015).

Změny v mezinárodní ekonomice a politickém prostředí rovněž hrají svou roli v rychlé internacionalizaci čínských firem. Ramamurti a Hillemann (2017) zdůrazňují, že mezinárodní prostředí, do kterého čínské firmy vstoupily a ve kterém jejich internacionalizační proces pokračuje, je zásadně

odlišný od prostředí předchozích dekád. Je pro firmy snazší se internacionalizovat v éře rychlého rozvoje v oblasti liberalizace toků kapitálu a zboží, regionálních integrací, globálních hodnotových řetězců, informací a dalších technologií.

Další významnou charakteristikou čínských nadnárodních firem je jejich vysoká koncentrace v různých odvětvích. Ramamurti a Hillemann (2017) zdůraznili, že pozdější start zajistil čínským nadnárodním firmám významnou výhodu nejen v průmyslech, které mají svá nejlepší léta za sebou (*sunset industry* – pozn. překl.), ale též v hi-tech odvětvích s velkou perspektivou do budoucna (*sunrise industry* – pozn. překl.). Pokud jde o starší průmysly, pozdější čínský vstup na trh jim zajistil přístup k nejnovější technologii, velmi flexibilní pracovní trh a úspory z rozsahu. V perspektivních odvětvích požívají konkurenční výhody díky vládní politice a enormní domácí poptávce z domácností i firem, neboť ty nejsou navázané na staré technologie (tamní ekonomičtí i neekonomičtí aktéři je neznají).

Výše popsaná internacionalizace čínských firem, která je determinována domácím prostředím a poháněna vhodnými zahraničními podmínkami, má za následek to, že čínské zahraniční dceřiné společnosti mají specifický charakter. Tato zvláštnost čínských PZI jde ruku v ruce s vyššími riziky v porovnání s PZI tekoucími z rozvinutých zemí. Bude užitečné, pokud se na tuto vyšší míru rizika podíváme blíže. Seaman a kol. (2017, s. 12) uvádí následujících výčet faktorů, které se na tomto vyšší riziku podílejí: nadměrná velká role státu, chybějící reciprocita a férová soutěž, agresivní vyhledávání technologií a snaha stát se technologickým lídrem patří mezi ty nejdůležitější zdroje rizik. K tomu je potřeba přičíst, že se často cílí na strategickou infrastrukturu a citlivé technologie, a ne vždy je s těmito případy v Evropě zacházeno adekvátně; že PZI jsou využívány pro politické a geopolitické cíle, což vyvolává napětí; a že vzniká soutěž v rámci Evropy o to, kdo čínské PZI přiláká, a z toho plynou mnohé regulatorní problémy. To nejsou faktory, které lze vyčíslit, ale jsou podstatné a promítají se do vyšších nákladů a rizik spojených s čínskými PZI v porovnání s PZI plynoucími z rozvinutých zemí. Clegg and Voss (2018) ukazují na dodatečná rizika spojená s faktem, že v určitých případech nejsou čínské dceřiné společnosti v Evropě dostatečně připraveny čelit intenzivní soutěži, která je pro Evropu typická. Jakmile zde není státní pomoc, čelí čínské firmy vážným problémům. To je empiricky dokázali Holtbrügge a Berningová (2018): úspěšné čínské PZI projekty v Evropě jsou do velké míry závislé na pomoci čínské vlády. Buckley a kol. (2018) upozornili na dodatečná rizika, která vyvěrají z nedostatku transparentnosti a vyvedení aktiv v případě nabytých podniků. Konkrétně zmiňují případy německých firem Kuka a Aixtron. Navíc poukázali na to, že firmy, které následují „Huawei“ (postupný) model nebo „Haier“ (rychlý) model internacionalizace se chovají odlišně a představují oba jiný druh rizika pro hostitelskou ekonomiku. Tedy že se povaha rizika může lišit podle toho, jakým procesem internacionalizace firma prošla: investice rychle se internacionalizujících firem s sebou přinášejí více rizik

ve srovnání s těmi, které se internacionalizují pomaleji. Kromě toho jsou zde dodatečná rizika spojená s metodami financování čínských bank, které investují do velkých infrastrukturních projektů v méně rozvinutých zemích. Přestože tyto projekty nepředstavují ve skutečnosti PZI, mohou se jimi stát, pokud vzniknou problémy se splácením dluhu, jakmile infrastrukturní zařízení změní vlastníka. Například ve Srí Lance proběhla transakce typu „od dluhu k PZI“, kdy se z důvodu vyrovnaní dluhu dostal přístav Hanbamtota do rukou čínského vlastníka na 99 let.⁵ Podobné případy najdeme také Africe.⁶

Celkově vzato je zřejmé, že čínské nadnárodní firmy se výrazně liší a operují odlišně v porovnání s jinými nadnárodními firmami, pocházejícími z rozvinutých nebo jiných rozvíjejících se ekonomik. Příčinu lze nalézt v mimořádně vysokém zapojení státu a vlády do chodu ekonomiky.

3. Čínské PZI v Evropě – Co nám dosud ukázala oficiální data?

Čína se během několika let stala významným zahraničním investorem – v roce 2001 méně než půl procenta celosvětového objemu PZI pocházelo z Číny. Tento podíl vzrostl na téměř 5 % v roce 2017 (nepočítaje v to Hong Kong). V letech 2015 a 2016 byla Čína čistým vývozcem PZI (odliv investic převýšil jejich příliv) a od roku 2013 přesáhl každoroční odliv PZI 100 miliard dolarů (UNCTAD, 2018). Tento rychlý vývoj mimo jiné vysvětluje, proč je užitečné zkoumat právě téma čínských odchozích PZI.

Kvůli vážným problémům s daty však nemáme zcela přesný obraz toho, jaký je objem čínských odchozích PZI a jejich podíl v celosvětovém součtu (viz např. Artner, 2010 nebo Hanemann a Huotari, 2017). Hanemann a Huotari (2017) zdůrazňují, že vedle PZI existují ještě další cesty, jak čínské společnosti získávají kontrolu, vlastnictví a podstatný vliv v evropských firmách. PZI patří k nejdůležitějším nástrojům (Fábián a kol., 2014), ale je nutné brát v potaz i jiné možnosti (jiné než akciové nástroje, nebo níže uvedené případy, které lze označit jako „od půjček k PZI“). Problém je ovšem s daty k PZI. Drtivá většina čínských PZI je vedena přes třetí země za účelem daňové optimalizace, pro ustanovení nového regionálního sídla, nebo k zakrytí skutečného původu investic. Například podle Huang a Xia (2018) proudí 60 % přes extrateritoriální (offshore) finanční centra. Proto data k PZI, která byla sbírána na základě metodiky pátého manuálu Mezinárodního měnového fondu (MMF) k vykazování platební bilance (*Balance of Payments and International Investment Position Manual* – zkratka BPM), kde se udává země, odkud bezprostředně PZI do hostující země proudí, vypovídá pramálo o skutečném rozsahu čínských PZI v Evropě. Nicméně ostatní data (z čínských zdrojů nebo od národních bank) ukazují všechny jedním směrem: na dynamický růst čínských PZI

5 <https://thediplomat.com/2018/01/does-debt-pay-china-and-the-politics-of-investment-in-sri-lanka/>

6 <https://www.bbc.com/news/world-africa-45368092>.

v Evropě. Kvůli problémům s daty pak mnozí autoři nabádají (například Hanemann a Huotari, 2017, nebo Matura, 2017), že je důležité využívat data na úrovni samotných firem.

Hanemann a Huotari (2017) uvádějí, že nejdůležitější evropské cílové země pro čínské PZI jsou tyto: Velká Británie, Německo, Itálie, Francie a Finsko. Těchto pět zemí kumuluje téměř 4/5 celkového objemu čínských PZI v Evropě. Region středovýchodní Evropy je z tohoto pohledu důležitý až druhotně (Matura, 2017; Szunomár, 2014; Jacoby, 2014).

4. Nová metodologie – nová data

Nadnárodní společnosti jsou vůdčími organizátory a manažery mezinárodní produkce. Jejich zahraniční aktivity jsou přímo spojeny s PZI, proto mohou být různé způsoby jejich mezinárodního působení zkoumány za použití statistik k PZI. Ačkoliv se zde objevují investiční transakce (např. v oblasti trhu s nemovitostmi), které přímo nenaplňují definici PZI⁷ (OECD, 2015), a zároveň platí, že PZI nemapuje beze zbytku zahraniční aktivity nadnárodních firem (Lipsey, 2007), je to stále ten nejlepší statistický zdroj dat, chceme-li se pokusit mapovat přítomnost a povahu nadnárodních firem v zahraničních hostitelských zemích.

Analýza dat k PZI je čím dál tím obtížnější. Jedním důvodem je, že kvůli globalizaci se nadnárodní firmy čím více uchylují ke změnám podnikové struktury. Nadto se snaží snížit nebo optimalizovat své daňové a regulační zátěže využíváním daňových rájů a/nebo míst, která nabízejí nízké daňové nebo nízké regulační prostředí či výhodné pobídky pro zahraniční investory. Některé společnosti, které jsou zahraničními investory, se navíc snaží zakrýt skutečnou zemi původu a/nebo využívat daňových výhod prostřednictvím *transshippingem* (investují v zahraniční zemi skrze třetí zemi, pozn. překl.) nebo využívají *roundtripping* (investují ve své vlastní zemi a jako prostředníka využívají třetí zemi – pozn. překl.). Některé nadnárodní firmy zase využívají vybrané dceřiné podniky jako regionální „huby“ pro řízení svých aktivit v dané geografické oblasti, v závislosti na lepší obeznamenosti a geografické blízkosti k jiným zemím v regionu a také z regulačních důvodů. Na základě výše uvedených důvodů mohou PZI, než doputují do cílové destinace, plynout přes mnoho zemí. Kvůli tomuto „řetězení PZI“ proto nesplňují referenční definici PZI dle OECD, tj. nereprezentují trvalý zájem a značný stupeň vlivu na řízení podniku, a naopak odklánějí významný podíl vlivu nad podnikem mimo kontrolu. Tyto aktivity vytvářejí spletenec toků a objemů PZI s dvojitým, trojitým nebo i vícečetným započítáním do statistik PZI, což činí snahu zmapovat vztahy mezi globálními investicemi čím dál složitější, včet-

7 Podle OECD referenční definice PZI (benchmark definition): „PZI je definována jako ustavení trvalého zájmu a značného stupně vlivu na řízení podniku z jedné ekonomiky investorem z jiné ekonomiky. Vlastnictví deseti a více procent hlasovacích práv v podniku z jedné ekonomiky investorem z jiné ekonomiky je důkazem takového vztahu.“ (OECD, 2015, s. 5).

ně snahy zjistit, jaké národnosti je vlastně firma investora. Tento problém ještě zhoršuje to, že tyto praktiky mají za následek pokřivení nejen na úrovni makroekonomických dat, ale také – pochopitelně – na úrovni firemních dat, neboť obsahují informace o bezprostředním, a ne konečném vlastníkovi, tedy trpí těmi samými problémy, které jsou uvedeny výše. Kvůli tomu jsou výsledky statistické analýzy PZI za použití makroekonomických a firemních dat při nejlepším diskutabilní.

Ve snaze vysledovat „skutečný původ“ PZI v hostitelské zemi se však objevila nová příležitost, a to díky údajům o PZI, které by měly shromažďovat národní banky podle nové metodologie⁸ platební bilance (MMF, 2009). Tato nová metodologie se mimo jiné snaží o podchycení reality PZI, kdy konečný vlastník (zahraničního) investičního projektu se může v mnoha případech lišit od bezprostředního investora, jejich národnosti bývají odlišné. Nové pokyny proto doporučují sbírat informace o příchozích investičních pozicích podle principu „konečné země investora“ (*Ultimate Investing Country* – angl. zkratka UIC), aby mohla být identifikována země zahraničního investora, který ve skutečnosti ovládá investice v hostitelské zemi.

V zásadě jsou pro každou zemi dostupné dva zdroje dat pro objemy PZI: jeden pracuje s národností bezprostředního investora a druhý s národností konečného investora v dané hostitelské ekonomice. Je zřejmé, že úkol vystopovat konečného investora nadnárodní firmy je v některých případech problematické a vyžaduje to velké znalosti a prostředky, přestože detailní pokyny k určení konečného investora jsou k dispozici (OECD, 2015). To je možná důvod, proč dosud jen několik národních bank publikuje dva zdroje dat.

Nový zdroj dat založený na národnosti konečného investora má pochopitelně svoje limity. Je dostupný nejvýše 3 roky (2014, 2015, 2016), slouží jen pro zjišťování pozic a pro příchozí PZI. Navzdory určitým omezením nabízejí tyto zdroje nové možnosti k získání jasnější představy o povaze PZI v dané ekonomice. Analýzy nového zdroje dat na základě principu UIC a jeho srovnání se „starým způsobem“ zdrojů dat, shromážděných na základě principu země bezprostředního investora, poskytuje cenný vhled do geografického složení objemu PZI v dané hostitelské zemi. Poskytuje cenné informace o tom, kdo opravdu investuje v dané zemi, a o tom, jaký může být rozsah tzv. transshipping a roundtripping aktivit. A skutečně, v zemích, které zveřejňují oba zdroje dat, existují významné rozdíly v rozložení příchozích investičních pozic podle národnosti bezprostřední a konečné investorské země (OECD, 2015).

Je relevantní podívat se na oba zdroje dat v případě čínských PZI v Evropě, a zvláště pak ve středovýchodní Evropě. Data pro čínské PZI uskutečněné v Maďarsku ihned upozorní, že čínské nadnárodní firmy obvykle používají velmi dlouhý „řetězec PZI“ mezi domovskou zemí, Čínou a zemí konečné destinace PZI – v tomto případě Maďarska (Tabulka č. 1).

8 O dalších změnách více viz OECD (2015).

**Tabulka č. 1 Národnost bezprostředních investorů
v případě vybraných čínských investic v Maďarsku**

Maďarská dceřiná firma	Mateřská firma	Národnost konečného investora	Národnost bezprostředního investora
Huawei Technologies Hungary	Huawei Technologies Investment Co. Limited and Skycom Tech. Co. Limited	čínská	nizozemská (100 %)
Yanfeng	Shanghai Automotive Industry Corp.	čínská	britská (100 %)
ZTE Hungary	ZTE (Zhongxing)	čínská	nizozemská (100 %)
Borsodchem	Wanhua	čínská	maďarská (100 %), rozděleno mezi: Luxemburg (96 %), Kypr (4 %)
BYD Electric Bus and Truck Hungary	BYD (H. K.) Co., LIMITED	čínská	

Zdroj: Vlastní tabulka vytvořená na základě rozvahy a dodatečných materiálů od firem.

Tato mnohonásobně „nepřímá“ povaha čínských zahraničních investic může být vysvětlena různými faktory. Vedle daňové optimalizace může být pro některé čínské investory důležité zakrýt skutečný původ investic (domovskou zemi), například skrze akvizici zahraniční firmy, kdy čínské nadnárodní firmy „zdědí“ i jejich zahraniční dceřiné společnosti ve třetích zemích, jako se to stalo v Maďarsku v případě Yanfengu. Proto se díky zisku maďarského Borsodchemu stala čínská Wanhua mj. (nepřímým) investorem v České republice a Polsku, protože Borsodchem zde má své filie. (Jaké jsou motivace pro to jít přes třetí zemi – nebo země – předtím, než PZI dosáhne cílové destinace, viz Kalotay, 2012.)

Zde je nutno opět zdůraznit, že nová data referují o národnosti konečného ovládajícího vlastníka, tj. vlastníka, který má v dané společnosti ovládající podíl (obvykle přes 50 % přímo či nepřímo). Ve složitějších případech je vlastnictví přisuzováno bezprostřednímu vlastníkovi. Proto mohou existovat případy firem, které mohou dále zvyšovat podíl některé země na celkovém objemu PZI v dané ekonomice.

Při analýze bude využito také dalšího zdroje dat, tzv. FATS (*Foreign Affiliated Trade Statistics* – Statistika o struktuře a činnosti zahraničních afilací). Jedná se o statistiky zahraničních afilací, popisující různé oblasti aktivit zahraničních afilací v členských zemích EU, které jsou kontrolovány nebo vlastněny mimoevropskými (pokud jde o rezidenci) nadnárodními společnostmi⁹. Tyto

⁹ Viz [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Foreign_affiliates_statistics_\(FATS\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Foreign_affiliates_statistics_(FATS)).

statistiky rovněž zkoumají konečnou ovládající institucionální jednotku zahraniční afilace, a následují tak stejný princip jako BPM6-BMD4 (*Benchmark Definition 4th Edition*, OECD) data o PZI – používají tedy 50procentní vlastnický podíl jako měřítko pro to, kdo podnik reálně ovládá. Data FATS pomáhají ke zjištění mnoha důležitých údajů o dceřiných firmách vlastněných/ovládaných zahraničním vlastníkem (např. údaje o pracovních místech, obratu, výrobě, počtu firem, vývoji a výzkumu atd.). Jak bude ovšem patrné u podniků ovládaných Čínou a/nebo Hong Kongem, je pokrytí daty jen částečné a nejsou uveřejněna data pro firmy z bankovního sektoru a sektoru finančních služeb vlastněné/kontrolované ze zahraničí.

Předmětem analýzy je také Hong Kong, protože mnoho zdrojů naznačuje, že většina PZI investovaná z Hong Kongu je ve skutečnosti kontrolována Čínou. Data FATS také pomáhají identifikovat oborové i odvětvové členění a určit počet pracovních míst, které byly zkoumanými čínskými společnostmi vytvořeny.

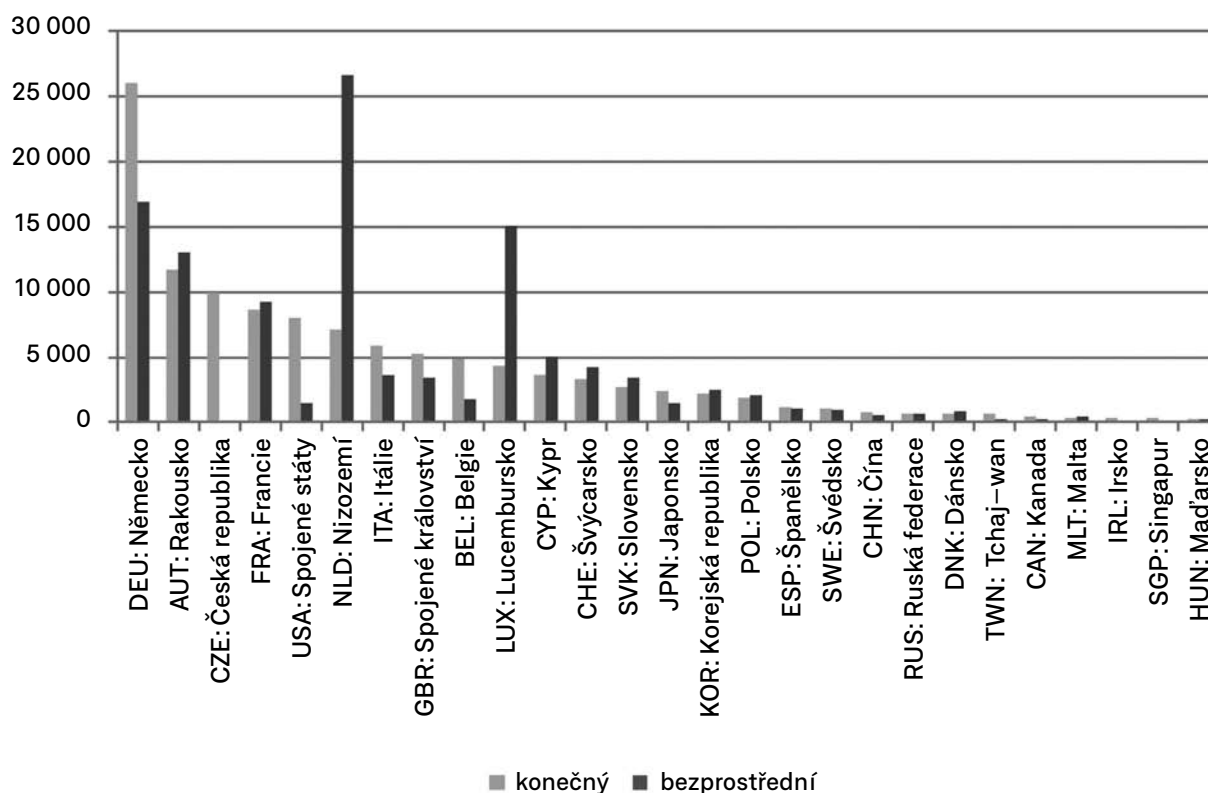
5. Nový pohled na čínské PZI v Evropě a středovýchodní Evropě

Nová data dle BPM6-BMD4 přinášejí cenný vhled do situace týkající se čínských PZI v Evropě. Je nutné se smířit se skutečností, že data nejsou bohužel dostupná pro všechny evropské země, nicméně některé nové zajímavé informace přesto přinášejí. [V odborné literatuře je poměrně často odkazováno na data MOFCOMu (čínského Ministerstva obchodu). Avšak jak již bylo zmíněno, tato data podhodnocují objem čínských PZI v hostitelských zemích právě kvůli tomu, že první „stanicí“ čínské PZI je často extrateritoriální (*offshore*) daňový ráj (Huan, Xia, 2018). Szunomár (2017, s. 16 a 2018, s. 10) dokládá, že pokud jde o země středovýchodní Evropy a visegrádské země, data MOFCOMu a data podle národnosti konečného investora čínských PZI (viz graf v příloze) vykazují významné rozdíly. Pro účely studie proto pracujeme s daty BPM6]. Přejdeme nyní k analýze, jak se chovají čínské PZI v jednotlivých visegrádských zemích.

5. 1 Čínské PZI v České republice

V případě České republiky je rozdělení objemu PZI podle zemí konečných investorů dostupné pro rok 2016. To je příznivý stav, protože podle Fürsta (2017) byl v roce 2016 v České republice zaznamenán významný nárůst objemu čínských investic. V Grafu č. 1 vidíme 27 největších investorů, kteří tvoří 98 % celkového objemu PZI podle bezprostřední země investora a 99 % celkového objemu investic podle konečné země investora. Čína mezi hlavní investory nepatří – v roce 2017 jí patřilo 19. místo. Navíc rozdíly mezi objemem investic zemí bezprostředního a konečného vlastníka nejsou pro Čínu významné. V případě České republiky tedy čínští investoři obvykle pocházejí přímo z Číny.

Graf č. 1 Objem českých příchozích PZI podle národnosti bezprostředního a konečného investora, v milionech dolarů, rok 2016

Zdroj: OECD: PZI: pozice podle partnerské země BMD4.

Skutečně platí, že rozdíl mezi hodnotami celkového objemu PZI investovaných čínskými nadnárodními společnostmi v České republice přímo (jako bezprostředními vlastníky) a nepřímo (jako konečnými vlastníky) není výrazný (Tabulka č. 2). Rozdíl není velký, ani když se do analýzy připočítá Hong Kong. To je dáno tím, že Čína je v České republice stále „malým“ investorem, její podíl na celkovém objemu PZI v roli konečného investora nepřesahuje 0,7 procentních bodů, a i když k tomu připočteme Hong Kong, celkový obraz se příliš nezmění.

Tabulka č. 2 Celkový objem PZI a podíl čínských a hongkongských investorů v České republice 2016 (v milionech dolarů a procentech)

	Objem investic (mil. USD)			Podíl na celkových investicích (%)		
	Čína	Hong Kong	Čína + Hong Kong	Čína	Hong Kong	Čína + Hong Kong
Bezprostřední	528,8	38,0	566,8	0,45	0,03	0,48
Konečný	757,5	-31,4	726,1	0,65	-0,03	0,62

Zdroj: OECD: PZI: pozice podle partnerské země BMD4.

Statistiky FATS přinášejí další údaje o povaze firem kontrolovaných Čínou a Hong Kongem v České republice. Počet Čínou a Hong Kongem kontrolovaných podniků je nízký (celkový počet podniků kontrolovaných zahraničními subjekty je přes 12 000). Zaměstnávají více než 3000, respektive 1000 zaměstnanců, zatímco celkový počet zaměstnanců v podnicích kontrolovaných zahraničními subjekty je téměř jeden milion (921 654, Tabulka č. 3). Výrobou přidaná hodnota na jednotku mzdových nákladů Čínou a Hong Kongem ovládaných společností je výrazně nižší, než je obecný průměr firem se zahraničními vlastníky (ten v roce 2015 činil 203,6).

Tabulka č. 3 Podniky ovládané Čínou a Hong Kongem v České republice v roce 2015

	Čína	Hong Kong
Počet podniků	32	15
Obrat nebo hrubé předepsané pojistné – v milionech EUR	841,7	163,9
Hodnota produkce – v milionech EUR	626,7	79,1
Přidaná hodnota v nákladech na výrobní činitele – v mil. EUR	148,1	20,4
Hrubý provozní přebytek – v mil. EUR	67,4	1,5
Počet zaměstnanců	3 635	1 013
Výrobou přidaná hodnota na jednotku mzdových nákladů	183,4	107,9

Zdroj: Eurostat FATS.

Podle statistik FATS k odvětvové a oborové činnosti čínských a hongkongských dceřiných společností působí ve zpracovatelském odvětví 18 čínských firem zaměstnávajících celkem zaměstnanců. Velkoobchodní a maloobchodní prodej jsou dalšími důležitými cílovými odvětvími s 8 + 5 firmami a 971 + 957 zaměstnanci (Tabulka č. 4). Jejich podíl je sice nejvyšší, ale v těchto dvou odvětvích zanedbatelný (menší než 1 %).

Tabulka č. 4 Odvětvové členění celkového objemu čínských a hongkongských PZI v České republice, 2015

(A: počet společností, B: celková hodnota produkce, celková hodnota produkce v EUR)

	Čína a Hong Kong	Celkem	% z celkového objemu
Zpracovatelský průmysl	A: 18 Čína + 0 Hong Kong B: 515,8	A: 3041 B: 102030,6	A: 0,6 B: 0,5
Velkoobchod a maloobchod	A: 8 + 5 B: 314,3 + 137,5	A: 3767 B: 55428,8	A: 0,4 B: 0,8

Doprava a skladování	A: 0 + 1 B: 0,0 + údaj není k dispozici	A: 440 B: 5452,9	A: 0,2 B: údaj není k dispozici
Informace a komunikace	A: 0 + 1 B: 0,0	A: 604 B: 5455,7	A: 0,2 B: 0
Činnost v oblasti finančnictví a pojišřovnictví	A: 1 + 0 B: údaj není k dispozici	A: 321 B: údaj není k dispozici	A: 0,3 B: údaj není k dispozici
Nemovitosti	A: 1 + 5 B: údaj není k dispozici	A: 1485 B: 1828,3	A: 0,4 B: údaj není k dispozici
Odborná, vědecká a technická činnost	A: 5 + 2 B: údaj není k dispozici + 0,9 (2014)	A: 1332 B: 4141,5	A: 0,5 B: údaj není k dispozici
Administrativní činnost a podpůrná činnost	A: 0 + 1 B: 0,0	A: 535 B: 2403,0	A: 0,2 B: 0

Zdroj: Eurostat FATS.

Podle statistické databáze FATS působí v oblasti zpracovatelského průmyslu 18 čínských firem v těchto pod-odvětvích: nápoje (7 firem), chemikálie (1), guma a plasty (2), zpracování počítačových, elektronických a optických produktů (3), zpracování elektrického vybavení (2) a výroba strojů a zařízení jinde neuvedených (3).

Které čínské nadnárodní firmy realizují v České republice projekty většího rozsahu? Podle Fürsta (2017) byl zaznamenán významný nárůst přílivu čínských PZI v České republice v roce 2015 a zvláště v roce 2016, proto jsou data FATS už zastaralá. Podle téhož zdroje je nejprominentnějším investorem společnost China Energy Company Limited (CEFC) se sídlem v Šanghaji, jež si zvolila Prahu jako centrum své činnosti v Evropě. CEFC investovala do finančního a turistického sektoru. Získala podíly ve slovensko-české firmě J&T Financial Group. Jak poznamenal Turcsányi (2017), CEFC získala 10 % v J&T Finance Group v roce 2015, později zvýšila svůj podíl na 50 % v celkové hodnotě nejméně 700 milionů EUR. Fürst (2017) odkázal na zdroje, odhadující hodnotu této druhé transakce na 980 milionů EUR. Fürst (2017) zmínil další akvizice CEFC v České republice: „... 49,9procentní podíl v největších soukromých aerolinkách (Travel Service – 46 milionů EUR); kancelářský komplex Florentinum v centru Prahy (283 milionů EUR) od Penta Group; většinový podíl v největší české cestovní agentuře Invia.cz (90 %, v hodnotě 84,5 milionů EUR), která rovněž operuje na Slovensku, v Polsku a Maďarsku; většinový podíl v Pivovarech Lobkowicz Group; převzetí ŽĐAS, strojní inženýrské společnosti (s jejími pobočkami TS Plzeň a Žďas SGS v Německu); menšinové podíly ve dvou mediálních organizacích (Médea Group a Empresa Media); a koupě dvou pětihvězdičkových hotelů – Mandarin Oriental Prague a Le Palais Art Hotel Prague.

Nákupní hýření CEFC pokračovalo v roce 2017 převzetím fotbalového klubu Slavia, vítěze celostátní ligy v roce 2017, včetně slávistického stadionu.“ (Fürst, 2017, s. 43) Celkově, pokud nepočítáme J&T Finance, drží CEFC v České republice objem akciového kapitálu v hodnotě nejméně 400 milionů EUR. Ve spojitosti s CEFC však Aizhuo a Lopatka (2017) zmiňují problém s transparentností: o vlastnické struktuře a financování této čínské společnosti se toho ví jen velice málo. Tyto problémy ohrožovaly akciové podíly CEFC v České republice, neboť předseda této čínské společnosti je ve své mateřské zemi vyšetřován (Zhu a Tham, 2018). Byl zadržen kvůli podezření z ekonomické kriminality a korupce,¹⁰ protože CEFC Čína je podezřívána ze zneužívání své sítě dceřiných poboček ke krytí falešných obchodních dohod. Krom toho jejím jménem vystupovali falešní obchodní představitelé, aby získali bankovní úvěry na financování své agresivní expanze. Skandál měl za následek pokles ratingu firmy a přivedl ji až na pokraj bankrotu.¹¹ V září 2018 se objevily zprávy, že CEFC chce prodat své české akciové podíly čínskému, vládou řízenému finančnímu konglomerátu CITIC Group.¹² Dohoda byla uzavřena a CITIC Group nyní hradí společnosti J&T dluh po CEFC.¹³

Dalším důležitým (potenciálním investorem) je státem vlastněná železniční společnost CRRC, která je kótovaná na Šanghajské burze cenných papírů. CRRC má zájem o koupi ŠKODA Transportation (se sídlem na Kypru), která vyrábí železniční a tramvajové vozy a trolejbusy. Zdá se však, že namísto čínské společnosti se kupcem stane Daniel Křetínský, většinový vlastník středoevropské skupiny EPH.¹⁴

McCaleb a Szunomár (2017, s. 134) zmiňují další čínské investice na zelené louce v České republice, což potvrzují statistiky FATS o podílu investic dle jednotlivých odvětví. Jsou evidovány čínské investice do elektronických výrobních zařízení (Shanxi Yuncheng Plating Group, Changhong, Noark), výpočetní techniky (Huawei, ZTE Corp), výroby dopravního zařízení (CITIC Marmes Bicycles – jedná se o společný podnik, tudíž není do FATS zahrnut) a rovněž potravinářského výrobce (Shanghai Maling). Podle jejich seznamu je největším investorem Changhong Europe Electric, výrobce LCD a LED televizí, který investoval zhruba 330 milionů dolarů do vzniku nymburské průmyslové zóny. Dalším významným investorem je firma Shanghai Maling Aquarius, působící v potravinářském průmyslu, která v roce 2007 postavila továrnu poblíž Teplic za zhruba 22,5 milionu dolarů a zbankrotovala v roce 2016.¹⁵

10 <https://www.ft.com/content/f08ab2e6-ce00-11e8-b276-b9069bde0956>.

11 <https://www.caixinglobal.com/2019-04-09/citic-advances-deal-to-buy-czech-assets-of-cefc-101401817.html>.

12 <https://www.bloomberg.com/research/stocks/private/snapshot.asp?privcapId=275515786>.

13 <https://www.reuters.com/article/china-cefc-czech-citic/update-1-chinas-citic-to-pay-cefc-europes-450-mln-euro-debt-cefc-official-idUSL8N1SG7V8>.

14 <https://www.reuters.com/article/skoda-transportation-ma/czech-energy-group-ephs-main-owner-near-deal-for-skoda-transportation-source-idUSL8N1N92TL>.

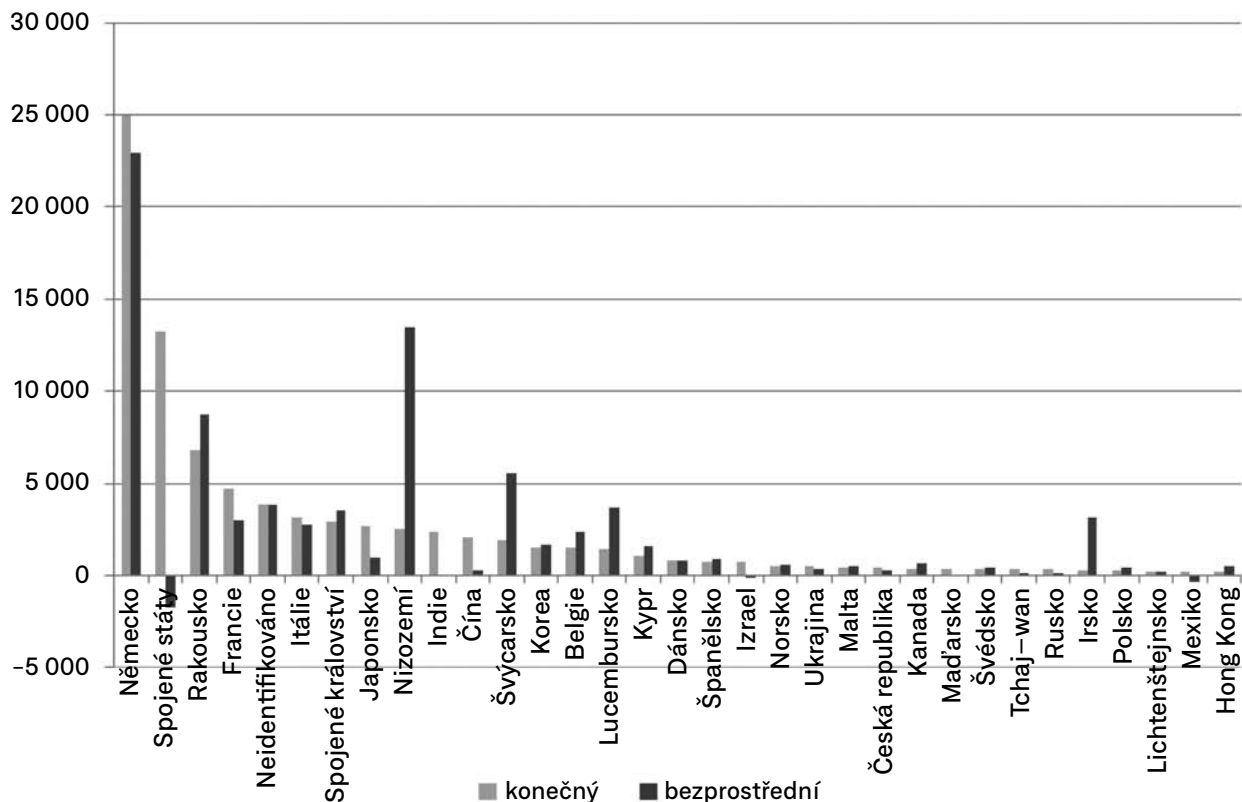
15 https://ekonomika.idnes.cz/shanghai-maling-vyrabejici-na-teplickou-konzervy-je-v-upadku-pqq-/ekoakcie.aspx?c=A160215_151906_ekoakcie_rts.

V oblasti výpočetní techniky jsou v České republice aktivní firmy Huawei a ZTE. Spolupracují s místními mobilními operátory a otevřely také své vlastní prodejní outlety pro mobilní a chytré telefony.

5.2 Čínské PZI v Maďarsku

V roce 2016 publikovala Maďarská národní banka data podle stejné metodologie jako v České republice a Polsku, tedy podle konečné národnosti investorů. Prvních 33 investorů (Graf č. 2) tvoří 97 % celkového objemu PZI, pomineme-li, že je zde položka „neidentifikováno“ (s pátou nejvyšší investicí v objemu téměř 4 miliard dolarů), která představuje téměř 4,5 % celkového objemu PZI. Čína je jedenáctým největším investorem v Maďarsku. Ve srovnání s Českou republikou je v případě Maďarska rozdíl v objemu PZI podle konečného versus bezprostředního vlastníka mnohem větší. To poukazuje na velké podíly investic, které do Maďarska přitékají skrze třetí země, nebo dokonce přes „řetězec zemí“ – jak je patrné z Tabulky č. 1. Tabulka č. 1 také ukazuje, že některé čínské PZI přitékají do Maďarska přes Hong Kong. Tento fakt potvrzuje nižší objem investovaný Hong Kongem podle národnosti konečného investora, v porovnání s národností bezprostředního investora (Graf č. 2).

Graf č. 2 Objem maďarských příchozích PZI podle národnosti konečného a bezprostředního investora, v milionech USD, 2016

Zdroj: Maďarská národní banka.

Pokud jde o samotná čísla a podíly čínských a hongkongských PZI v úhrnu (Tabulka č. 5), potvrzují, že povaha čínských PZI v Maďarsku je nepřímá. Za další, ačkoliv je Čína na žebříčku investorů na 11. místě, její podíl na celkovém objemu investic je poměrně malý (2,4 %) a se započtením Hong Kongu se podíl zvýší pouze na 2,6 %.

**Tabulka č. 5 Objem PZI a podílu čínských a hongkongských investorů v Maďarsku, 2016
(v milionech dolarů a v procentech)**

	Objem investic (v milionech USD)			Podíl na celkových investicích (%)		
	Čína	Hong Kong	Čína + Hong Kong	Čína	Hong Kong	Čína + Hong Kong
Bezprostřední	287,4	470,6	758	0,33	0,55	0,88
Konečný	2071,3	170,6	2241,9	2,40	0,20	2,60

Zdroj: Maďarská národní banka (konvertováno z EUR do USD za použití průměrného ročního směnného kursu).

Podle dat z FATS působilo v Maďarsku v roce 2015 celkem 261 firem ovládaných Čínou a 47 firem ovládaných Hong Kongem – jejich počet je ve srovnání s celkovým počtem firem ovládaných ze zahraničí nízký (17 180). Stejně tak představuje zaměstnanost těchto firem zanedbatelný podíl (1,3 %) v celkové zaměstnanosti firem ovládaných ze zahraničí (668 509). Výrobou přidaná hodnota na jednotku mzdových nákladů u firem vlastněných Čínou je výrazně nad průměrem, u firem ovládaných Hong Kongem je hodnota výrazně pod průměrem, ve srovnání s ostatními firmami ovládanými zahraničními vlastníky (229,7).

Tabulka č. 6 Podniky působící v Maďarsku ovládané Čínou a Hong Kongem, 2015

	Čína	Hong Kong
Počet podniků	261	47
Obrat nebo hrubé předepsané pojistné – v milionech EUR	2598,9	195,1
Hodnota produkce – v mil. EUR	1757,4	164,4
Přidaná hodnota v nákladech na výrobní činitele – v mil. EUR	352,4	33,1
Hrubý provozní přebytek – v mil. EUR	228	10,2
Počet zaměstnanců	6941	1928
Výrobou přidaná hodnota na jednotku mzdových nákladů	283,3	144,4 (229,7)

Zdroj: Eurostat FATS.

Pokud jde o odvětvové členění, největší počet firem lze nalézt v odvětví maloobchodu a velkoobchodu, následují ubytovací a jídelní služby a poté zpracovatelský průmysl. Vedle těchto tří odvětví je podíl firem ovládaných Čínou a Hong Kongem patrný také v oblasti dodávek elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu. Celkově vzato, s výjimkou zpracovatelského průmyslu mohou být čínské firmy svou velikostí spíše menší, poněvadž jejich podíl v počtu společností je významně vyšší než jejich podíl na produkci.

To se potvrzuje, protože tam, kde máme data, jsou počty zaměstnanců opravdu nízké: ve velkoobchodu a maloobchodu působí 172 společností ovládaných Čínou a 18 Hong Kongem s počty zaměstnanců 1010, respektive 240. V odvětví dodávek elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu působí 3 firmy se 14 zaměstnanci, zatímco v oblasti stavebnictví je 6 hongkongských podniků s pouhými 4 zaměstnanci. Ve zpracovatelském odvětví působí 17 společností ovládaných Čínou a 5 ovládaných Hong Kongem, které mají 5561, resp. 1600 zaměstnanců.

Tabulka č. 7 Odvětvové členění celkového objemu čínských a hongkongských PZI v Maďarsku, 2015
(A: počet podniků, B: celková hodnota produkce, celková hodnota produkce v EUR)

	Čína a Hong Kong	Celkem	% z celkového objemu
Zpracovatelský průmysl	A: 17 čínských + 5 hongkongských B: 1623,7 + 139,1	A: 2197 B: 68067,4	A: 1,0 B: 2,6
Velkoobchod a maloobchod	A: 3 + 0 B: 57,7	A: 116 B: 2509,9	A: 2,6 B: 2,3
Doprava a skladování	A: 0 + 6 B: 0,2	A: 651 B: 1161,2	A: 0,9 B: 0,0
Informace a komunikace	A: 172 + 18 B: 65 + 15,6	A: 5778 B: 9242,7	A: 3,3 B: 0,9
Činnost v oblasti finančnictví a pojišťovnictví	A: 3 + 3 B: 0,1 + 0,6	A: 610 B: 3935,0	A: 1,0 B: 0,0
Nemovitosti	A: 32 + 0 B: 4,1	A: 723 B: 650,8	A: 4,4 B: 0,6
Odborná, vědecká a technická činnost	A: 4 (2014) + 4 B: není k dispozici + 0,4	A: 841 B: 4898,9	A: 1,0 B: není k dispozici
Administrativní činnost a podpůrná činnost	A: není k dispozici B: není k dispozici	A: 329 B: není k dispozici	A: není k dispozici B: není k dispozici

Zdroj: Eurostat FATS.

Podle údajů ze statistik FATS, které však nejsou zcela kompletní, směřovalo v odvětví zpracovatelského průmyslu největší množství čínských PZI do následujících pododvětví: výroba chemických látek a chemických přípravků (4), výroba strojů a zařízení jinde neuvedených (4) – z čehož vyplývá, že v této odvětvové kategorii chybí údaje 9 společností. Ve statistikách Eurostatu rovněž chybí přiřazení odvětvových kategorií pro firmy v Maďarsku ovládané Hong Kongem.

Jak jsme se přesvědčili, ač se v Maďarsku může nacházet mnoho malých Čínou ovládaných firem, jejichž koncentrace je vysoká, hlavní podíl na objemu PZI má jen několik velkých společností. To ukazuje Tabulka č. 8, která uvádí největší PZI projekty a jejich vybrané charakteristiky.

Tabulka č. 8 Vybrané charakteristiky největších 16 firem v Maďarsku vlastněných Čínou

Název čínské nadnárodní firmy	Je ve Forbesu?	Předmět činnosti v Maďarsku	Rok založení firmy v Maďarsku	Vlastní kapitál v mil. HUF	Sídlo v Maďarsku	Počet zaměstnanců 2016	Model vstupu na trh	Založený na znalostech nebo technologických	Vývoz/prodej (%)	Podíl EU na vývozu (%)
Huawei	N	Výpočetní služby, Evropské zásobovací centrum, logistické centrum	(2005), 2009, 2012	2,316	Budapešť	237	investice na zelené louce (greenfield)	Ano, výzkum a vývoj zahrnutý	26% (Hong Kong)	49%
ZTE	A	Telekomunikační služby, oprava, výroba telekomunikačních výrobků	2010	29	Budapešť	40	greenfield	částečně	3% (Čína)	0%
Neusoft	N	Zdravotnický materiál IT	2018	–	–	–	strategická aliance	ano	nerelevantní	nerelevantní
(Xiamen C&D) Changshu Standard Parts Factory (Ongcsai)	A	Výroba šroubováků	1998	63	Miskolc (Alsózsolca, Vecsés)	9	akvizice	ne	99%	>1%
Yanfeng (SAIC Motor)	A	Výroba vnitřních automobilových součástí	2015	256051	Pápa	cca 2300*	akvizice a společný podnik (Yanfeng-Johnson Controls)	no	100%	95%
Beijing Sevenstar (GreenSolar)	N	Výroba solárních panelů a související výzkum a vývoj	2009	928	Budapešť	24	akvizice	ano	53% (Čína)	2%
Comlink (Shenzhen Electr)	A	Výroba elektrických kabelů	2012	100	Budapešť	17	greenfield	ne	0%	–
China-CEE Fund – Invitel	–	Telekomunikační služby	2017	11813	Budapešť	876	akvizice	ne	0%	–

Lenovo (Legend Holding)	A	Výroba počítačů, obchodní služby	2009; 2014; 2016	3	Budapešť	14 (+common production with FLEX)	akvizice IBM počítačových odd.; plus greenfield	částečně	100%	100%
Qingdao Hisense	A	Výroba LCD televizních přístrojů	2004 (closed in 2010)	Není k dispozici	Szombathely	–	společný podnik spolu s Flextronics	ne	99% (2008)	95%
BBCA (Bengdu Galaxy Biotech Co.)	N	Výroba ekologických chemických látek	2012	294	Szolnok	n.d.	společný podnik spolu s MFB	ne	dosud žádné prodeje	–
China Railway Elektr. Engineering Group	A	Železniční dopravní služby	2016	3	Budapešť	0	společný podnik spolu s MÁV	ne	není dosud v provozu	–
TCL Europe	A	Výroba desek tištěných spojů	2015	-27	Budapešť	2	greenfield	ano	není dosud v provozu	–
Wanhua (Borsodchem)	A	Výroba materiálů z plastů	2011	211033	Kazincbarcika (Berente, Budapešť, Hajdúszoboszló, Múcsony, Gödöllő)	2577	akvizice	částečně, je zde aktivita výzkumu a vývoje	87%	69%
BYD	A	Výroba elektrických aut	2017	Nejsou data	Komárom	7	brownfield	Částečně, high tech aktivity a intenzivní testování	nejsou data.	nejsou data
Bank of China	A	Bankovní služby	2002	16607	Budapešť	64	greenfield	ne	nejsou data	nejsou data

Zdroj: Vlastní kompilace na základě Matury (2007), rozvahy maďarských poboček, časopis HVG, žebříček TOP 50 (HVG, 2018, červenec 26, s. 43) a <https://www.veol.hu/allasborze-rovat/yanfeng-automotive-interior-systems-kft-papa-1853913>.

Na základě vlastního kapitálu firem v Tabulce č. 8, reprezentují tyto firmy více než 90 % celkového objemu čínských PZI v Maďarsku. Nalezneme zde dva dominantní projekty: Borsodchem (ve vlastnictví firmy Wanhua, oblast chemického průmyslu) a Yanfeng, která „zdělila“ maďarskou firmu a spolu se svým partnerem, firmou Johnson Control, bývalým vlastníkem této maďarské pobočky, vytvořila společný podnik. Tyto dvě čínské firmy reprezentují dvě třetiny celkového objemu investic. V Tabulce č. 8 vidíme, že 16 firem zaměstnává více než 6000 pracovníků, a proto pokrývají více než 86 % celkové zaměstnanosti podniků v Maďarsku vlastněných Čínou. Z tohoto počtu je

téměř 5000 zaměstnaných firmami Yanfeng a Borsodchem, což opět ukazuje na vysokou koncentraci objemu čínských PZI v Maďarsku a na převahu těchto dvou firem. Musí být zmíněno, že jde o investice založené na pokročilých technologiích a výzkumu a vývoji, jak je patrné z Tabulky č. 8 – příkladem jsou Huawei, Greensolar, TCL Europe nebo BYD. Dokonce i Borsodchem se nemalou měrou věnuje výzkumu a vývoji. Jak již bylo zmíněno, některé čínské dceřiné společnosti v Maďarsku jsou rovněž zahraničními investory (především Borsodchem, ale také Greensolar nebo Bank of China) – tudíž Maďarsko hraje roli „třetí země“, skrze niž čínské investice putují do své cílové destinace v Evropě (Sass, 2018).

Pokud jde o vyšší riziko spojené s čínskými PZI ve srovnání s nadnárodními firmami „rozvinutých zemí“, zdálo se být přesto Maďarsko až dosud poměrně klidnou ekonomikou. Oznámení o chystané modernizaci železniční trati Bělehrad-Budapešť, největším infrastrukturním projektu financovaném čínskými PZI v regionu,¹⁶ tuto situaci změní. Projekt je hrazen téměř v plné výši prostřednictvím čínské státní půjčky. Nezávislí hodnotitelé projekt nepovažují za finančně návratný, je tu proto vzhledem k jeho velikosti riziko dočasněho čínského vlastnictví nebo výrazného zvýšení maďarského státního dluhu. Hlavním cílem je přepravovat Čínou vyrobené zboží do Maďarska s úmyslem jej rozvést dále do Evropy. Politické zapojení na maďarské straně a zapojení firmy Huawei¹⁷ mohou dále zvyšovat rizika spojená s tímto projektem, už proto, že společnost hlavního realizátora na maďarské straně je vedena obchodníkem, který je vnímán jako „blízká spojka“ vládnoucí strany Fidesz.¹⁸

5.3 Čínské PZI v Polsku

Polská data pro rok 2016 ukazují na výrazný rozdíl mezi souborem dat podle zemí konečného versus bezprostředního investora. Podobně jako v Maďarsku je poměrně velká část celkového objemu investic nealokována (12 % nealokováno a zařazeno jako důvěrné). Třicet největších investorských zemí v Grafu č. 3 tvoří 99 % konečného a 95 % bezprostředního objemu PZI v roce 2016. Pokud jde o národnost konečného investora, Čína je v pořadí investorských zemí na 25. místě (Hong Kong je na 30. místě). V případě Číny je zde podstatný rozdíl mezi objemem investic podle konečné a bezprostřední investorské země, což naznačuje, že podobně jako v případě Maďarska volí čínští investoři v Polsku z různých důvodů cestu přes třetí země, než jejich investice doputuje do cílové destinace v Polsku. Objem PZI z Hong Kongu je nižší a znovu vidíme, že investované objemy podle národnosti konečného investora jsou nižší než podle národnosti bezprostředního investora. Tudíž

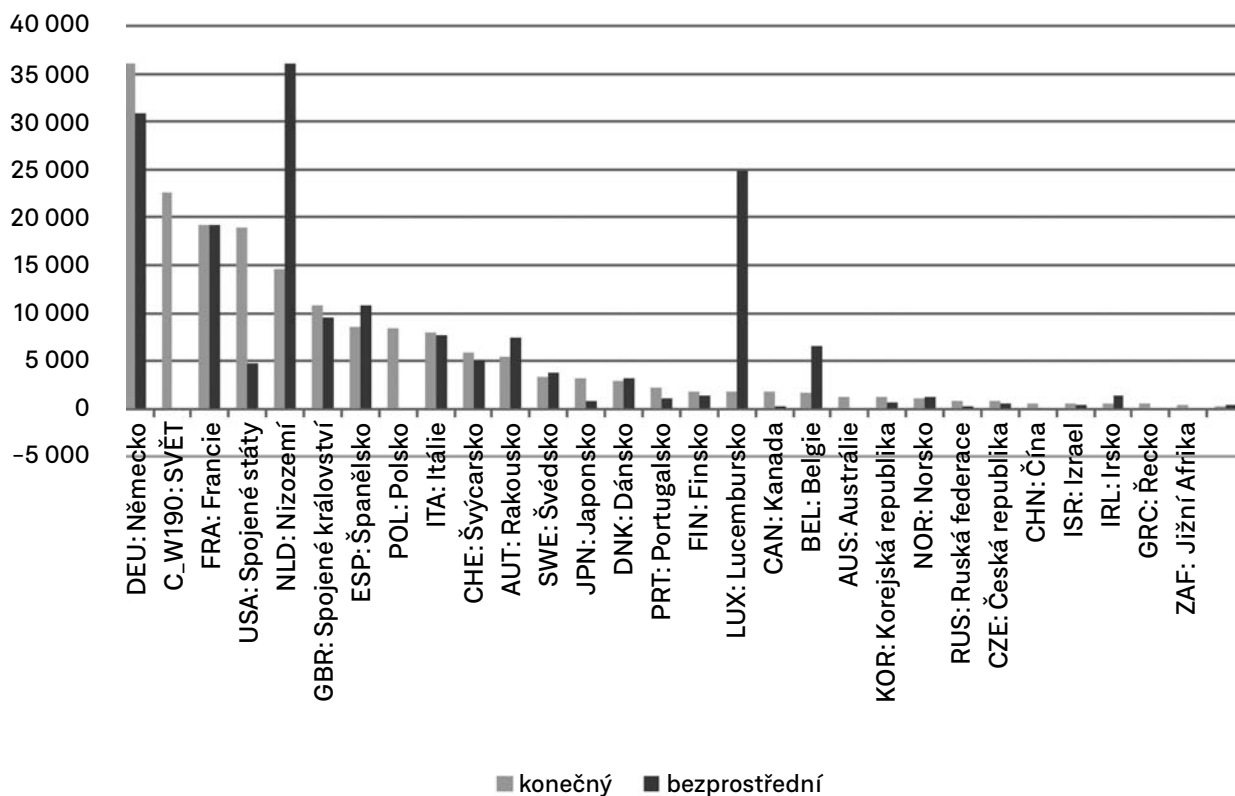
16 <https://www.budapesttimes.hu/2019/05/03/contract-budapest-belgrade-railway-upgrade-be-signed-end-may>.

17 <https://english.atlatszo.hu/2019/06/12/meszaros-family-huawei-and-zte-to-profit-from-budapest-belgrade-railway-reconstruction/>.

18 https://index.hu/belfold/2018/12/28/forbes_hungary_wealthiest_richest_friend_orban_meszaros_billion_euro/ or <http://www.crcb.eu/?p=1791>.

některé čínské společnosti mohou volit cestu přes Hong Kong předtím, než jejich investice doputuje do Polska.

Graf č. 3 Objem příchozích PZI v Polsku podle národnosti konečného a bezprostředního investora v milionech dolarů, 2016

Zdroj: OECD: PZI: pozice podle partnerských zemí BMD4.

Podíl čínských (a hongkongských) investorů na celkovém objemu PZI v Polsku nízký, podobně jako v České republice (Tabulka č. 9). Jejich kombinovaný podíl podle národnosti konečných investorů nepřevyšuje 0,5 %.

Tabulka č. 9 Celkový objem PZI a podíl čínských a hongkongských investorů v Polsku, 2016 (v mil. dolarů a v %)

	Objem investic (mil. USD)			Podíl na celkových investicích (%)		
	Čína	Hong Kong	Čína + Hong Kong	Čína	Hong Kong	Čína + Hong Kong
Bezprostřední	130,5	351,6	482,1	0,07	0,19	0,26
Konečný	587,6	286,5	874,1	0,31	0,15	0,47

Zdroj: OECD.

Podle dostupných údajů statistik FATS je v Polsku nízký počet podniků kontrolovaných Čínou nebo Hong Kongem (Tabulka č. 10). Je jich celkem 84, respektive 12, zatímco celkový počet podni-

ků ovládaných zahraničními investory je 7109. Produkční hodnoty naznačují, že tyto společnosti nejsou v průměru nijak velké. Data ohledně zaměstnanosti nejsou k dispozici. Výrobou přidaná hodnota na jednotku mzdových nákladů coby způsob měření relativní produktivity naznačuje, že čínské společnosti jsou pod průměrem, zatímco hongkongské jsou nad průměrem této hodnoty ve srovnání s ostatními firmami vlastněnými zahraničními vlastníky v Polsku (204,6).

Tabulka č. 10 Podniky ovládané v Polsku Čínou a Hong Kongem, 2015

	Čína	Hong Kong
Počet podniků	84	12
Obrat nebo hrubé předepsané pojistné – v milionech EUR	1399,2	312,6
Hodnota produkce – v mil. EUR	1757,4	310,5
Přidaná hodnota v nákladech na výrobní činitele – v mil. EUR	352,4	33,1
Hrubý provozní přebytek – v mil. EUR	72,7	46,2
Počet zaměstnanců	není k dispozici	není k dispozici
Výrobou přidaná hodnota na jednotku mzdových nákladů	157,1	276,6

Zdroj: Eurostat FATS.

Odvětvové členění je podle statistik FATS podobné jako v Maďarsku: dceřiné společnosti z odvětví velkoobchodu a maloobchodu jsou početně největší, následovány zpracovatelskými projekty. Podle jejich podílu na výrobě nedosahují dceřiné firmy vlastněné Čínou nebo Hong Kongem ani jednoprocenní hranice v odvětvích, kde jsou data k dispozici.

Tabulka č. 11 Odvětvové členění čínských a hongkongských PZI v Polsku, 2015
(A: počet podniků, B: celková hodnota produkce, celková hodnota produkce v EUR)

	Čína a Hong Kong	Celkem	% celkem
Zpracovatelský průmysl	A: 14 Čína, 8 Hong Kong B: 538,9 +139,1	A: 2863 B: 121907,0	A: 0,8 B: 0,6
Velkoobchod a maloobchod	A: 59 + 3 B: 129,8 + není k dispozici	A: 1871 B: 25744,5	A: 3,3 B: (0,5)
Doprava a skladování	A: 2+1 B: není k dispozici	A: 423 B: 6989,6	A: 0,7 B: není k dispozici

Informace a komunikace	A: 3+0 B : není k dispozici	A: 100 B: 939,5	A: 3,0 B: není k dispozici
Činnost v oblasti finančnictví a pojišťovnictví	A: 1+0 B: není k dispozici.	A: 482 B: 11752,8	A: 0,2 B: není k dispozici
Nemovitosti	A: 1+0 B: 0,0	A: 89 B: 875,9	A: 1,1 B: 0
Odborná, vědecká a technická činnost	A: 1+0 B: 0,0	A: 571 B: 5235,9	A: 0,2 B: 0
Administrativní činnost a podpůrná činnost	A: 3+0 B: 12,8	A: 285 B: 3432,3	A: 1,0 B: 0,4

Zdroj: Eurostat FATS.

Podle údajů ze statistik FATS působí Čínou ovládané dceřiné firmy v odvětví zpracovatelského průmyslu v následujících pododvětvích: tisk a rozmnožování nahraných nosičů (1), výroba chemických látek a chemických přípravků (2), výroba pryžových a plastových výrobků (1), výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení (1), výroba elektrických zařízení (1), výroba strojů a zařízení jinde neuvedených (2), výroba motorových vozidel, přívěsů a návěsů (1), další zpracovatelská odvětví (1) a oprava a instalace strojů a zařízení. Údaje pro jednu z dceřiných firem chybějí, pravděpodobně z odvětví finančních služeb, což dovozuje Szcudliková (2017, s. 111), který zmiňuje, že v roce 2017 ve Varšavě působily pobočky čtyř čínských bank. Již v roce 2012 otevřely dvě z největších čínských bank – Bank of China a Industrial and Commercial Bank of China – své divize ve Varšavě. V květnu 2017 byla ve Varšavě otevřena také pobočka China Construction Bank. Dceřiné podniky ovládané Hong Kongem operovaly v odvětvích výroby kovových konstrukcí a kovodělných výrobků kromě strojů a zařízení (1), výroby elektrických zařízení (1), výroby strojů a zařízení jinde neuvedených, a opravy a instalace strojů a zařízení (1). Uvedený seznam odvětví je podpořen údaji, zjištěnými McCalebou a Szunomárovou (2017), podle nichž směřují čínské investice v Polsku především do elektroniky: do výroby televizních přístrojů, LCD monitorů, elektrostrojů, těžkých strojů, publikace a tisku, zpracování kovů a IT.

Podle Szcudlikové (2017) zažilo Polsko v letech 2015–2016 významný nárůst čínských PZI podobně jako Česká republika. Jedná se převážně o zpracovatelské projekty, vstupující na polský trh prostřednictvím akvizice nebo investice na zelené louce. Podle McCalebové a Szunomárové (2017) se uskutečnily nejprve investice na zelené louce a akvizice přišly na řadu později. Infrastrukturní projekty zcela chybějí – což lze připočíst problémům spojeným s případem firmy COVEC (China Overseas Engineering Group), který popsal detailně Jacoby (2014). Podle zdrojů citovaných Szcudlikovou (2017) mohl na konci roku 2016 dosáhnout objem čínských PZI

v Polsku zhruba 750 milionů EUR – zhruba stejný objem, které je prezentován v Tabulce č. 9 jako kombinovaný součet investic z Číny a Hong Kongu. Je to dáno především dvěma čínskými převzetími v daný rok: v říjnu 2016 prodala v Polsku portugalská EDPR Group 49 % procent svého podílu ve větrné farmě fondu, kontrolovaném čínskou Three Gorges Corporation za zhruba 289 milionů EUR (podle McCalebové a Szunomárové (2017) jde o dosud největší čínskou investici v Polsku). Zadruhé, čínská firma Everbright, zabývající se ochranou životního prostředí, získala společnost Novago, vedoucí polskou firmu na trhu v oblasti zpracování tuhého odpadu, za zhruba 123 milionů EUR.

Vezmeme-li v potaz, že Varšavská burza cenných papírů je tou nejsilnější ve středovýchodní Evropě, je dobré si povšimnout, že jsou v ní kotovány tři čínské společnosti: Peixin International Group N. V. (od konce roku 2013), která vyrábí stroje pro zpracování hygienických výrobků; JJ Auto CG – která vyrábí součástky pro vozidla a těžký průmysl; a Fenghua SoleTech (od konce roku 2014), která vyrábí části bot pro světové značky, viz Szczudlik (2017, s. 111). Vyskytují se i případy (plánovaných) investic do výzkumu a vývoje: v roce 2016 China Hongbo Clean Energy Europe koupila pozemek v Opolí pro stavbu továrny na LED světla a k založení centra výzkumu a vývoje ve spolupráci s Technickou univerzitou v Opolí.

Je důležité se podrobněji zmínit o neúspěšném projektu firmy COVEC. Výstavbu dálnice A2 v Polsku vyhrál COVEC ve veřejné soutěži. Měla to být první velká transakce této čínské stavební společnosti v Evropě. Tato firma není žádným malým hráčem: je to třetí největší stavební firma na světě s rozsáhlými aktivitami v Asii a Africe.¹⁹ Podcenila však náklady (podala cenovou nabídku, která zahrnovala méně než polovinu plánovaného rozpočtu) a také důležitost místní kapacity, kontaktů na místě a důvěry. Měla v plánu si najmout místní dodavatele, ale kvůli nízké ceně nebyla schopna nabídnout běžné tržní ceny, což firmy vlastněné Polskem či rezidentní zahraniční firmy odradilo od spolupráce na projektu. Podle CEED (2012) lze neúspěch stavebního projektu přičíst na vrub tomu, že čínská firma byla na základě svých zkušeností z Afriky a Asie přesvědčena, že může nově vyjednat podmínky smluv díky svým úzkým vazbám na polskou vládu. Nebyla však schopna se adaptovat na místní prostředí a udělala mnoho chybných kroků, kvůli nimž si vysloužila špatnou reputaci na místě. Firma si dokonce ani nepřeložila celou smlouvu do čínštiny (Jacoby, 2014). To nás utvrzuje v přesvědčení o odlišném způsobu podnikání a o důležitosti, kterou mají pro čínské investory jejich instituce a vládní kontakty (jak v domácím, tak v hostitelské ekonomice).

19 <https://voxeurop.eu/en/content/article/716731-motorway-china-couldnt-build>.

5.4 Čínské PZI na Slovensku

Slovensko nezveřejňuje data o objemu PZI podle podílů zemí konečného investora. Nicméně některá data o povaze firem vlastněných či ovládaných ze zahraničí lze získat ze statistik FATS z Eurostatu. Celkově lze říci, že podíl Čínou (nebo Hong Kongem) ovládaných společností ve slovenské ekonomice je velmi malý. Podle FATS operovalo ke konci roku 2013 na Slovensku pouze šest podniků ovládaných Čínou a v roce 2015 osm podniků ovládaných z Hong Kongu, zatímco celkový počet společností ovládaných ze zahraničí přesáhl 3 tisíce (Tabulka č. 12). Údaje o odvětvovém rozdělení ekonomické činnosti čínských firem nejsou k dispozici.

Tabulka č. 12 Podniky na Slovensku ovládané Čínou a Hong Kongem, 2015

	Čína (2013)	Hong Kong (2015)
Počet podniků	6	8
Obrat nebo hrubé předepsané pojistné – v milionech EUR	135,6	17,2
Hodnota produkce – v milionech EUR	133	13
Přidaná hodnota v nákladech na výrobní činitele – v milionech EUR	20,1	4,2
Hrubý provozní přebytek – v milionech EUR	5,3	1,4
Výrobou přidaná hodnota na jednotku mzdových nákladů	135,7 (všechny podniky ve vlastnictví zahraničních firem: 150,9)	150,9 (všechny podniky ve vlastnictví zahraničních firem: 197,8)

Zdroj: Eurostat: EU podniky ovládané zahraničními vlastníky.

Podle Pleschové (2017) dosud nedosáhly čínské investice na Slovensku hranice 50 milionů EUR, a představují tak méně než 1 % celkového objemu PZI na Slovensku. Odvětvové členění celkového objemu čínských PZI na Slovensku lze odhadnout díky údajům z jednotlivých firem. Na základě tohoto zdroje patří mezi přední uzavřené obchody operační středisko Lenovo pro Evropu, Blízký východ a Afriku (5 milionů EUR, 2006), sdílené servisní centrum s 630 zaměstnanci, které v současnosti představuje největší společnost vlastněnou Čínou na Slovensku (Dudás, rok není znám), a dále Mesnac Qingdao, výzkumné centrum pro pneumatiky (společný podnik, 2009). Investicemi na zelené louce jsou továrna Flame Shoes (14 milionů EUR, z čehož 4,5 milionu EUR bylo dofinancováno slovenskou vládou jako investiční stimulus, 2014) a výrobní zařízení pro rozměrné obrazovky od firmy Leyard Shenzhen Opto Electronics (2,3 miliony EUR, 2016, s naplánovanými investicemi ve výši dalších 3 milionů EUR). Firma ZVL Auto byla prodána čínské společnosti v roce 2007. Je možné vystopovat i několik nepřímých PZI pocházejících z Číny a plynoucích přes

třetí země, a proto podíl Číny jako konečného investora může být vyšší, než je hodnota Číny jako bezprostředního investora. Plesch (2017) dále zmiňuje výrobní zařízení Inalfa Roof Systems produkující střešní okna vozidel (2011) nebo akvizici továrny na materiály od německého vlastníka ZF Boge Friedrichshafen (2013). Další příklad je SaarGummi Slovakia (Dudás, není uveden) v Dolních Vestenicích, která má 480 zaměstnanců a kterou Čína převzala od společnosti German ContiTech. Firma SaarGumi Group byla získána společností Chongqing Light Technile Industry Holding v roce 2011. Podle Dudáse (rok není uveden) na Slovensku působí také Huawei. Proto kromě obchodních a IT služeb jsou hlavními odvětvími, kam čínské nadnárodní firmy na Slovensku investují, především automobilový průmysl, elektronika a obuvnictví.

Nicméně některá obchodní jednání již možná proměnila stávající obraz. Podle Turcsányiho (2017) získala China Energy Company Limited (CEFC) v roce 2015 10% podíl v J&T Finance Group, aby jej později zvýšila na 50 % v celkovém objemu nejméně 700 mil. EUR. Problémy, kterým čelí CEO firmy CEFC a které možná povedou ke změně vlastnického statusu firmy, již byly zmíněny. Co více, plánovaná, dosud nerealizovaná transakce spočívající v akvizici U. S. Steel Košice čínskou společností Chinese He Steel možná učiní ze Slovenska top destinaci čínských investic v regionu.²⁰

5.5 Čínské PZI ve „Visegrádu tří“

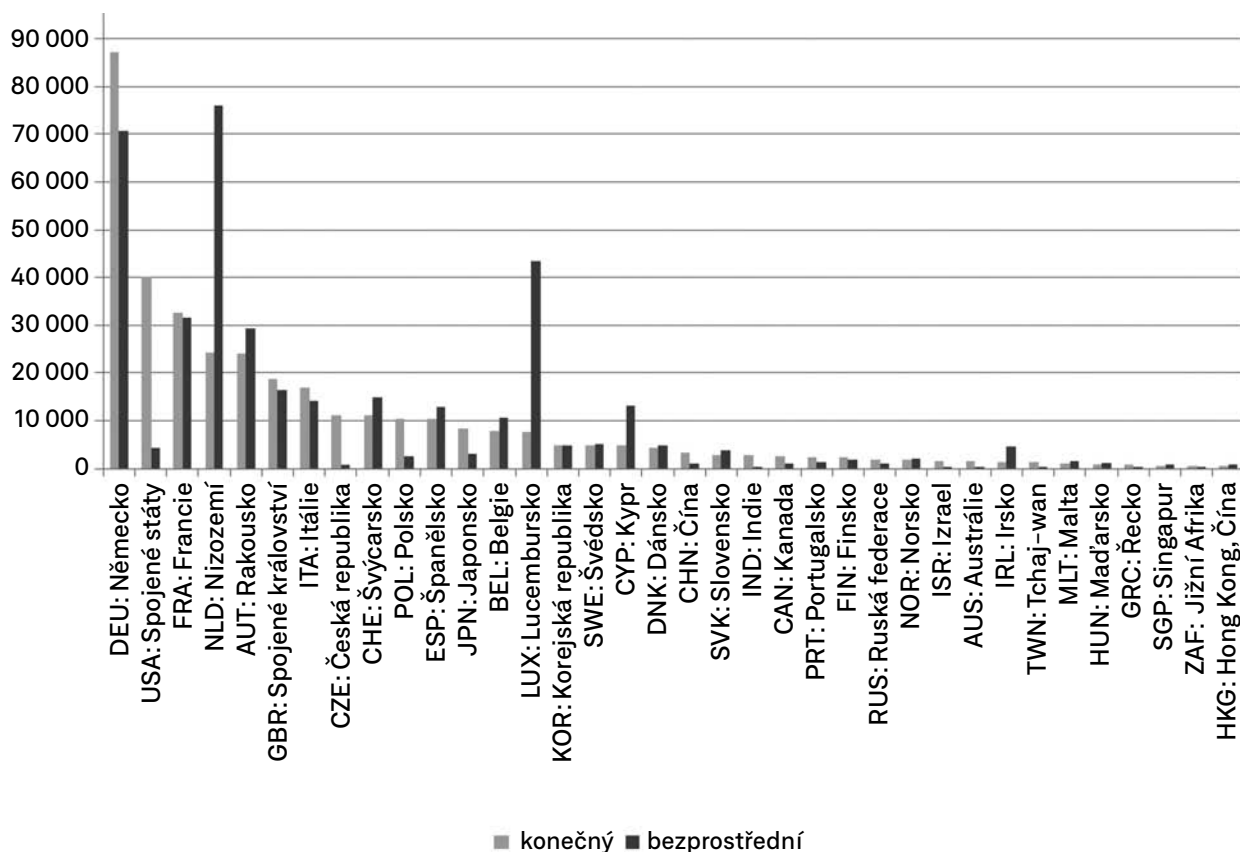
Kvůli nedostupnosti některých dat se naše analýza zaměří na tři ze čtyř visegrádských zemí: na Českou Republiku, Maďarsko a Polsko (již bylo zmíněno, že údaje o konečných investorských zemích na Slovensku nejsou dosud dostupné). Jak jsme se přesvědčili, čínští investoři působí ve všech třech zemích, ale jejich role je zatím okrajová (Maďarsko) nebo zcela zanedbatelná (Česká republika a Polsko), neboť jejich podíl na celkovém objemu PZI je menší než 3, respektive 1 %.

Relativně velký podíl „nepřímých“ čínských PZI ve třech středovýchodních zemích, a tudíž větší reálný podíl čínských investorů, než ukazovaly předchozí soubory dat, je zřejmý z údajů uvedených v Grafu č. 4. Čína je 19. největším investorem v analyzované skupině tří zemí, nicméně její investice jsou zastíněny objemem PZI z investorských zemí na vrcholu žebříčku. V roce 2016 činil kombinovaný objem PZI z Číny plynoucí do těchto tří zemí 3416 milionů dolarů (kdy konečná národnost investorské firmy byla čínská.)

Oproti tomu podle národnosti bezprostředního investora nedosáhl čínský podíl ani jedné miliardy dolarů.

20 <https://spectator.sme.sk/c/20862904/u-s-steel-kosice-almost-sold-to-the-chinese-has-record-profits.html>.

Graf č. 4 Rozdělení kombinovaného součtu PZI plynoucích do České republiky, Maďarska a Polska, podle konečných a bezprostředních investorských zemí, 2016, v milionech dolarů

Zdroj: OECD: PZI pozice podle partnerské země BMD4 a Maďarské národní banky.

Kombinovaná hodnota PZI a jejich podíl je proto celkově vyšší, když je započítána také země konečného investora. To je dáno hlavně tím, že povaha čínských PZI v Maďarsku a Polsku je „nepřímá“. Stále však platí, že čínské PZI představují méně než 1 % kombinovaného celkového objemu PZI třech vybraných visegrádských zemích. Přidáme-li do součtu hodnoty za Hong Kong, vystoupá kombinovaný součet na 3827 milionů dolarů podle země konečného investora a podíl Číny + Hong Kongu v celkovém objemu PZI jen mírně překročí 1 %.

Tabulka č. 13 Objem a podíl čínských PZI v celkovém objemu PZI podle bezprostředních a konečných investorských zemí (2016; v mil. dolarů a %)

	Česká republika		Polsko		Maďarsko		V3 kombinované	
	Objem	Podíl	Objem	Podíl	Objem	Podíl	Objem	Podíl
Bezprostřední	529	0,5	131	0,1	287	0,3	947	0,2
Konečný	758	0,7	588	0,3	2071	2,4	3417	0,9

Zdroj: OECD: PZI pozice podle partnerské země BMD4 a Maďarské národní banky.

Jak velký je tento podíl ve srovnání s jinými investorskými zeměmi v Evropě a jak velký je tento podíl ve srovnání s čínskými PZI v zemích Evropské unie? Jsou visegrádské země primárními cíli čínských PZI ve srovnání s jinými evropskými zeměmi?

V důsledném srovnání nám brání chybějící data, protože existuje pouze několik zemí, jež zveřejňují data podle země konečného investora. Dalších devět zemí zveřejňuje data buď na webu OECD nebo na webu svých národních bank.

Tabulka č. 14 Objem čínských a hongkongských PZI ve vybraných zemích podle národnosti konečného investora

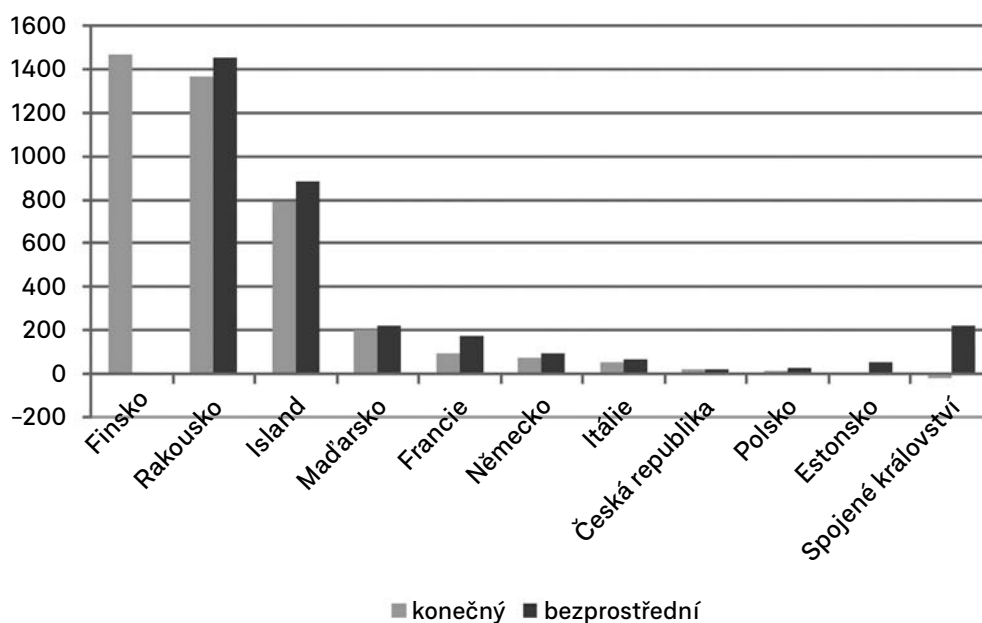
	Čína	Hong Kong
Rakousko	11898	759
Kypr	270	88
Česká republika	835	-28
Estonsko	12	59
Francie	6243	4810
Německo	6032	1608
Maďarsko	2071	287
Island	237	29
Itálie	3387	715
Polsko	588	286
Velká Británie	-1329	14741
Finsko	7767	údaje nejsou k dispozici

Zdroj: OECD: PZI pozice podle partnerských zemí BMD4 a národních bank; Finsko: odhad na základě informací z webu: http://www.stat.fi/til/ssij/2016/ssij_2016_2017-11-30_en.pdf.

V Tabulce č. 14 je uvedeno dvanáct zemí, z nichž Rakousko, Finsko, Řecko, Francie, Německo, Itálie a Maďarsko registrují významný objem PZI z Číny. Připočteme-li Hong Kong, lze do této skupiny zařadit také Velkou Británii. Na základě těchto dat činí objem PZI v Evropě pocházející z Číny minimálně 50 miliard dolarů, což se blíží odhadu Hanemanna a Huotariho (2017).

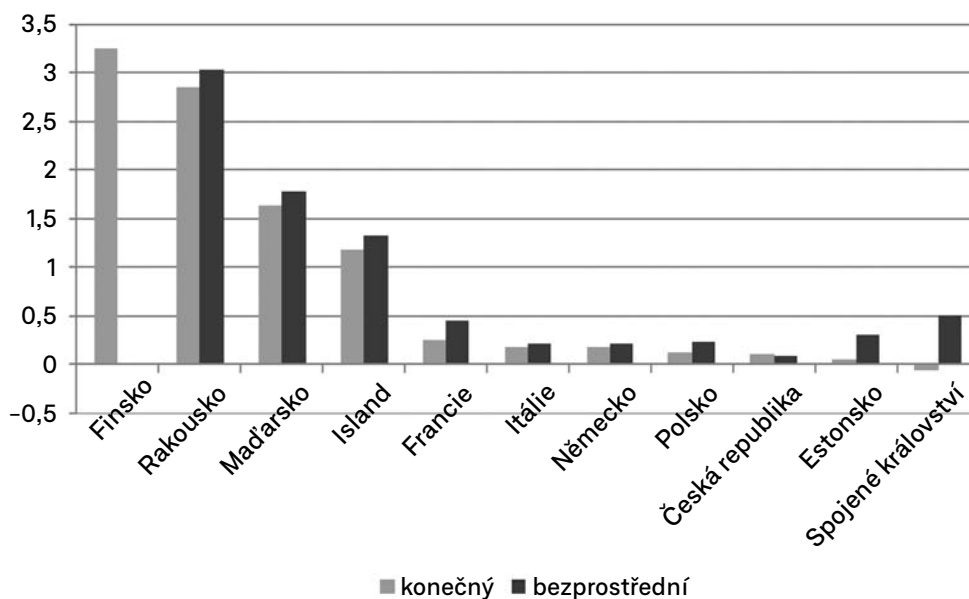
Následující grafy (Grafy č. 5 a č. 6) srovnávají objem čínských investic vůči počtu obyvatel a HDP analyzovaných zemí. Finsko a Rakousko jsou země, které v obou hodnoceních vynikají. V rámci visegrádského regionu je pozice čínských investorů poměrně významná v Maďarsku, zatímco v ostatních dvou zemích – v České republice a v Polsku – má čínský kapitál zanedbatelnou pozici.

Graf č. 5 Objem čínských a čínských + hongkongských investic (v milionech dolarů) v přepočtu na obyvatele

Zdroj: OECD: PZI pozice podle partnerských zemí BMD4 a národních bank.

Graf č. 6 Objem čínských a čínských + hongkongských investic přepočtu na HDP (%)

Zdroj: OECD: PZI pozice podle partnerských zemí BMD4 a národních bank.

V Evropě tedy mezi visegrádskými zeměmi vyniká Maďarsko coby relativně důležitá hostitelská země pro čínské PZI. V porovnání s HDP Maďarska či podle přepočtu na obyvatele je objem investic z Číny srovnatelný nebo vyšší než objem PZI v hlavních evropských hostitelských zemích. Tato pozice je však dána dvěma velkými projekty. Zároveň platí, že v žádné z evropských zemí nehrají čínské PZI podstatnou roli.

6. Závěrečné poznámky

Ačkoliv v posledních letech čínské odchozí PZI významně vzrostly, zůstává evropský podíl na celkovém objemu čínských PZI stále minoritní, dosahuje 50–100 miliard dolarů. Dostupné údaje o PZI nám neposkytují spolehlivý obrázek o skutečném rozsahu čínských PZI. Díky novým souborům dat, které klasifikují PZI podle národnosti konečného vlastníka (oproti předchozímu vykazování PZI, které sbíralo údaje o národnosti bezprostředního investora), můžeme určit alespoň přibližnou roli čínských PZI v Evropě a ve visegrádských zemích. Visegrádské země nepatří mezi hlavní hostitelské země čínských PZI v Evropě, snad s výjimkou Maďarska. Ve srovnání s příjmem na obyvatele nebo výší HDP patří Maďarsko k hlavním destinacím pro čínské PZI v Evropě. Nicméně i Maďarsko hostí pouze zhruba 4 procenta z celkového objemu čínských investic v Evropě a v samotném Maďarsku nepřesahuje čínský podíl investic 3 procenta z celkového objemu PZI a je zde až na 11. místě největších investorských zemí. Tato výjimečná role Maďarska je navíc dána dvěma velkými projekty, jednou akvizicí a „zdeděnou“ zahraniční filiálkou, která vznikla založením společného podniku s čínským podílem. Velká koncentrace investic je charakteristická i pro ostatní visegrádské země a naznačuje, že jedna velká transakce může zamíchat pořadím v regionu.

Čínské PZI mají specifický charakter, což naznačují výsledky mnoha různých analýz. Tato zvláštnost spočívá hlavně v mimořádně vysokém zapojení státu v ekonomice obecně, a zvláště pak v tom, jaký vliv má na formování odchozích PZI. Tato odlišnost se pojí s vyššími riziky, nestabilitou a sníženou transparentností. Čínské PZI se projevují specificky i ve visegrádských zemích – na případech firem v České republice, Polsku a Slovensku jsou patrná (potenciální) rizika, když PZI přitékají z ekonomiky, kde je úroveň zapojení státu a státních intervencí extrémně vysoká v porovnání s rozvinutými zeměmi a jinými rozvíjejícími se ekonomikami.

Reference

- Aizhuo, Ch.; Lopatka, J. (2017) China's CEFC has big ambitions, but little known about ownership, funding. Reuters <https://www.reuters.com/article/us-cefc-china-idUSKBN14X0B5>.
- Amighini, A. A., Rabelotti, R., Sanfilippo, M. (2013) Do Chinese SOEs and private companies differ in their foreign location strategies? *China Economic Review*, 27, 312–325.
- Anderson, J. – Sutherland, D. (2015) Entry mode and emerging market MNEs : an analysis of Chinese greenfield and acquisition FDI in the United States, *Research in international business and finance*, 25 . 88–103.
- Artner Annamária (2010) A kínai direkt tőkeexport legújabb fejleményei. (The latest developments in Chinese direct capital exports). *Statisztikai Szemle* 88 (9), 931–950.
- Bruton, G. D.; Peng, M. W.; Ahlstrom, D.; Stan, C.; Xu, K. (2015) State-owned enterprises around the world as hybrid organisations. *The Academy of Management Perspectives*. 29 (1), 92–114.
- Buckley, P. J., Clegg, L. J., Voss, H., Cross, A. R., Liu, X., & Zheng, P. (2018) A retrospective and agenda for future research on Chinese outward foreign direct investment. *Journal of International Business Studies*, 49 (1), 4–23.
- Buckley P. J. – Clegg, J. – Cross A. R. – Liu X. – Voss, H. – Zheng P. (2007) The determinants of Chinese outward foreign direct investment. *Journal of International Business Studies*, 38 (4). 499–518.
- Carney, M., Gedajlovic, E. R.; Heugens, P. P.; Van Essen, M.; Van Oosterhout, J. H. (2011) Business group affiliation, performance, context, and strategy: A meta-analysis. *Academy of Management Journal*, 54(3), 437–460.
- Casanova, L. – Miroux, A. (2016) *The emerging multinationals report 2016: The China surge*. Ithaca, NY: Cornell University Emerging Markets Institute.
- Central and Eastern Europe Development Institute (2012) *Partners or rivals?: Chinese investments in Central and Eastern Europe*. Warsaw: CEED.
- Clegg, L. J. – Voss, H. (2018) Chinese Outward FDI as a Stimulus to Research in International Business. *Management International Review*, February 2018, 58 (1), 1–8.
- Cui, L. – Yiang, F. (2012) State ownership effect on firms' FDI ownership decisions under institutional pressure: A study of Chinese outward-investing firms. *Journal of International Business Studies*, 43(3), 264–284.
- De Beule, F., Somers, D., & Zhang, H. (2017) Who follows whom? A location study of Chinese private and state-owned companies in the European Union. *Management International Review* 58 (1), 43–84.
- Deng, P. (2004) Outward investment by Chinese MNCs: Motivations and implications. *Business Horizons* 47/3 May-June 2004, 8–16.
- Deng, P. (2009) Why do Chinese firms tend to acquire strategic assets in international expansion? *Journal of World Business*, 44 (1), 74–84.

- Dudás, T. (n.d.) Current Trends and Perspectives in Development of China-V4 Trade and Investment. https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/projekty/sucasne-trendy/Slovak-China_investment.pdf.
- Fábián Attila, Matura Tamás, Nedelka Erzsébet, Pogátsa Zoltán (2014) Hungarian-Chinese relations: foreign trade and investments. CURRENT TRENDS AND PERSPECTIVES IN DEVELOPMENT OF CHINA-V4 TRADE AND INVESTMENT. Bratislava, 2014.
- Fürst, R. (2017) The Czech Republic: Receiving the First Relevant Chinese Investments. In: Chinese Investment in Europe. A Country-Level Approach ETNC Report, December 2017, eds. John Seaman, Mikko Huotari, Miguel Otero-Iglesias. French Institute of International Relations (Ifri), Elcano Royal Institute, Mercator Institute for China Studies. 41–45.
- Hanemann, T. – Huotari, M. (2017) Chinese Direct Investment in Europe: What Available Data Sources Tell Us. In: Chinese Investment in Europe. A Country-Level Approach ETNC Report, December 2017, eds. John Seaman, Mikko Huotari, Miguel Otero-Iglesias. French Institute of International Relations (Ifri), Elcano Royal Institute, Mercator Institute for China Studies. 19–29.
- He, X.; Chakrabarty, S.; Eden L. (2016) The global emergence of Chinese multinationals: A resource-based view of ownership and performance. *Asian Business & Management*, 15 (1), 1–31.
- Holtbrügge, D. – Berning, S. C. (2018) Market entry strategies and performance of Chinese firms in Germany: The moderating effect of home government support. *Management International Review*. February 2018, 58 (1), 147–170.
- Huang, B.; Xia, L. (2018) China I ODI from the Middle Kingdom: What's next after the big turnaround? BBVA Research. *Economic Watch*. https://www.bbva.com/wp-content/uploads/2018/02/201802_ChinaWatch_China-Outward-Investment EDI.pdf.
- IMF (2009) Balance of Payments and International Investment Position Manual. Sixth Edition (BPM6). International Monetary Fund, Washington DC.
- Jacoby, W. (2014) Different cases, different faces: Chinese investment in Central and Eastern Europe. *Asia Europe Journal* (2014) 12: 199–214
- Kafourous, M. – Wang, E. Y. (2015) Technology transfer within China and the role of location choices. *International Business Review*, 24 (3), 353–366.
- Kalotay K. (2012) Indirect FDI. *The Journal of World Investment & Trade* 13 (2012) pp. 542–555.
- Lipsev, R. E. (2007) Defining and Measuring the Location of FDI Output. NBER Working Paper, No. 12996., March..
- Lu, J. – Liu, X. – Wright, M. – Filatotchev, I. (2014) International experience and FDI location choices of Chinese firms: The moderating effects of home country government support and host country institutions. *Journal of International Business Studies*, 45 (4), 428–449.
- Luo, Y. – Xue, Q. – Han, B. (2010) How emerging market governments promote outward FDI: experience from China. *Journal of World Business*, 45 (1), 68–79.

- Matura Tamás (2017) Chinese investments in Hungary: few results but great expectations. *Chinfluence*. In: Chinese Investment in Europe. A Country-Level Approach ETNC Report, December 2017, eds. John Seaman, Mikko Huotari, Miguel Otero-Iglesias. French Institute of International Relations (Ifri), Elcano Royal Institute, Mercator Institute for China Studies. p. 75–81.
- McCaleb A., Szunomár Á. (2017) Chinese foreign direct investment in central and eastern Europe: an institutional perspective. In: Drahekoupil J (szerk.) Chinese investment in Europe: corporate strategies and labour relations. Brussels: European Trade Union Institute (ETUI), 2017. 121–140.
- OECD (2015) Measuring International Investment by Multinational Enterprises. Implementation of the OECD's Benchmark Definition of Foreign Direct Investment, 4th edition. OECD, Paris.
- Plesch, G. (2017) Chinese Investment in Slovakia: The Tide May Come In. In: Chinese Investment in Europe. A Country-Level Approach ETNC Report, December 2017, eds. John Seaman, Mikko Huotari, Miguel Otero-Iglesias. French Institute of International Relations (Ifri), Elcano Royal Institute, Mercator Institute for China Studies. 135–140.
- Ramamurti, R. (2012) What is really different about emerging market multinationals? *Global Strategy Journal*, 2 (1), 41–47.
- Ramamurti, R. and Hillemann, J. (2017) What is „Chinese” about Chinese multinationals? *Journal of International Business Studies*, 49(1), 34–48.
- Sass Magdolna (2018) Hol volt, hol nem volt... Kínai tőkebefektetések Kelet-Közép-Európában és Magyarországon. (Once upon a time... Chinese FDI in East-Central Europe and in Hungary) *Külgazdaság* (forthcoming).
- Seaman, J.; Huotari, M.; Otero-Iglesias, M. (eds) (2017) Chinese Investment in Europe. A Country-Level Approach. A Report by the European Think-tank Network on China (ETNC) December 2017. https://www.clingendael.org/sites/default/files/2017-12/ETNC_Report_2017.PDF.
- Szczudlik, J. (2017) Poland's Measured Approach to Chinese Investments. In: Chinese Investment in Europe. A Country-Level Approach ETNC Report, December 2017, eds. John Seaman, Mikko Huotari, Miguel Otero-Iglesias. French Institute of International Relations (Ifri), Elcano Royal Institute, Mercator Institute for China Studies. 109–116.
- Szunomár Á. (2017) Driving forces behind the international investment strategies of Chinese MNEs. Centre for Economic and Regional Studies HAS Institute of World Economics Working Paper Nr. 237 (2017) 1–28. December 2017.
- Szunomár Á. (2018) Pull factors for Chinese FDI in East Central Europe. Centre for Economic and Regional Studies HAS Institute of World Economics. Working Paper Nr. 249 (2018) 1–20. November 2018.
- Turcsányi, R. Q. (2017) Central European attitudes towards Chinese energy investments: The cases of Poland, Slovakia, and the Czech Republic. *Energy Policy* 101(2017) 711–722.
- UNCTAD (2018) World Investment Report. Investment and New Industrial Policies. UNCTAD, Geneva.

- UNCTAD (2019) World Investment Report: Annex Tables. Available at <https://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>.
- van Hoorn, A. and Maseland, R. (2016) How institutions matter for international business: Institutional distance effects vs. institutional profile effects. *Journal of International Business Studies*, 47(3), 374–381.
- Verbeke, A. and Kano, L. (2015) The New Internalization Theory and Multinational Enterprises from Emerging Economies: A Business History Perspective. *Business History Review*. 89 (3), 415–445.
- Zhuo, J.; Tham, E. (2018) Exclusive: China's CEFC was scrambling for loans as authorities swooped. Reuters <https://www.reuters.com/article/us-china-cefc-loans/exclusive-chinas-cefc-was-scrambling-for-loans-as-authorities-swooped-idUSKCN1GO0DE>.

V edici

Diskusní materiály k budoucnosti české i evropské společnosti

doposud vyšlo:

1. HEJDUK, R., SMEJKALOVÁ, K., ŠPIDLA, V.: Budoucnost práce. Oranžová kniha Masarykovy demokratické akademie (2017)
2. SMEJKALOVÁ, K.: Digitální nádeníci hledají svá práva. Texty o společnosti v časech systémové změny (2017)
3. ČEPELOVÁ, H., JAŠUREK, M.: Sociální demokracie hledá nové místo, příběh i tvář. Nizozemské volby 2017 (2018)
4. KOUBEK, J.: Volební chování českých velkoměst v historické perspektivě se zaměřením na výsledky levice (2019)
5. HARATYK, P.: Pokrok k přijetí eura ze strany Bulharska, Rumunska a Chorvatska (2019)
6. Práce – Solidarita – Lidskost. Nový sociální stát pro novou dobu. Část I: Práce (2019)
7. KOUBEK, J.: Komunální volby 2018. ČSSD a její výsledky v časovém srovnání (2019)
8. KLAMT, M.: Bytová politika Mnichova. Strategie a nástroje finančně dostupného bydlení (2019)

Všechny publikace jsou dostupné na www.masarykovaakademie.cz/publikace
a v digitální knihovně issuu.com/mdakademie.

- Čínské odchozí přímé zahraniční investice (PZI) ve světové ekonomice významně vzrostly. V roce 2001 pocházelo z Číny méně než 0,5 % globálního objemu PZI, v roce 2017 šlo už o téměř 5 %.
- Podle nejnovějších údajů o PZI nejsou visegrádské země hlavními hostujícími zeměmi čínských PZI v Evropě, možná s výjimkou Maďarska. To patří ve srovnání objemu čínských investic vůči počtu obyvatel a HDP mezi největší hostující evropské země.
- Pokud vezmeme v potaz celkový objem čínských PZI v Evropě, podílí se na nich Maďarsko pouhými 4 %, a dokonce i v samotném Maďarsku nepřesahuje objem čínských PZI 3 % celkového objemu PZI. Většina čínských PZI v Maďarsku je navíc tvořena investicemi ze dvou velkých projektů. Tato koncentrace je pro visegrádské země charakteristická.

Magdolna Sass, Ph.D., je vědeckou pracovnící Centra pro ekonomická a regionální studia Maďarské akademie věd. V letech 1997–2000 pracovala v Paříži pro OECD. Po návratu na Maďarskou akademii věd se věnuje tématu přímých zahraničních investic a zahraničnímu obchodu v zemích střední a východní Evropy se zvláštním důrazem na vývoj v Maďarsko.